

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

ARALIK 1971

SAYI 90

CİLT : 15

350 KURUŞ

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi Telefon: 33 12 — 26 44
BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Tlf: 44 89
BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XIV

ARALIK 1971

SAYI : 90

Fiatı : 3.5 T. L.

Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

YAZI HEYETİ

İSTANBUL

MUAMMER BAŞOĞLU
NİHAT BATUR
İLKER BİRDAL
NATİK BUDA
FARUK ÇEHRELİ
MEHMET EMANET
ZEKİ ERGİNSU
ŞEMSEDDİN GÜLER
Prof. Dr. MÜKERREM HİÇ
EROL OKUYAN
ORHAN SOFUOĞLU
REŞAT UMUR
RIDVAN YÜKSELEN

ANKARA

ORHAN BULDAÇ
NACİ SARIEYYÜBOĞLU
SEZER SUGUR

Sahibi : Cemiyet Adına NİHAT BATUR

Yazı İşleri Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Müdürü : ZEKİ ERGİNSU

İdare Yeri : Tüznel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
4. İhracatımızın Karakteri ve
İşçi ihracatının önemi Server ŞENGÜN
13. 339 Milyar liralık Türkiye kalkınma
hızını % 25 e çıkarma hakkında bir özet ... Halit TARANCI
18. Yüzyıllarımıza yeni bir yön veren
korkunç makinalar Senan BİLGİN
30. Nixon'un tedbirleri Ercan DÜLGEROĞLU
33. Atatürk Kültür ve Devrimler Süleyman ARISOY
38. Küçük Milletlerin
Ticarî Politikası Dr. Gaston GAUDARD

Derginin Sesi !..

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız,

Demokratik rejimlerin varlığının siyasal iktidarların seçim yoluyla belirlenmesi şartına bağlılığı üzerinde münakaşa yapılamaz. Halk, egemenlik hakkına sahip olmakla beraber, bu hakkını bir çok nedenlerle, bizzat ve sürekli olarak kullanmak olanğına sahip değildir. Bu olanaksızlık, egemenlik hakkının halk adına kullanılmasına imkân veren Tesili Demokrasilerin doğmasına yol açmıştır. Batı Demokrasileri ve Türk Demokrasisinin başlıca niteliği budur. Türk Demokrasisinin esaslarını belirleyen 1961 Anayasamız, «Egemenlik hakkının millete ait olduğunu kabul etmiş ancak, bu hakkın kullanılmasını seçim yoluyla teşekkül eden meclislere bırakmıştır. Anlaşılacağı üzere meclisler, millete ait egemenlik hakkını millet adına kullanmak üzere halk tarafından seçilmiş temsilcilerin meydana getirdiği bir başka ifade ile, milli iradenin tecelli ettiği en yetkili organdır. Meclisler yönetim hakkını, yasalar çıkartarak ve bunları uygulayacak hükümetleri kurarak kullanırlar.

Demokrasilerde, egemenliği elinde tutan meclislerin teşkili, yasaların çıkartılması, yürütme ve yargı haklarının kullanılması belli bir düzen içerisinde cereyan eder. Anayasalar da bu hakları düzenleyen en önemli dokümanlardır. 1961 Anayasası, kuvvetler ayrılığı ilkesinden hareketle yasama hakkını meclislere, yürütme hakkını meclise karşı sorumlu hükümetlere, yargı hakkını bağımsız mahkemelere bırakmıştır. Türkiye'de siyasal çekişme, diğer demokratik ülkelerde de olduğu gibi, yasama ve yürütme hakkını elde etmek hedefi etrafında sürdürülmektedir. Bu hakkın kimler tarafından kullanılacağı demokrasilerin en önemli gereği olan hür seçimlerle tayin olunur. Hür seçimler demokrasilerin bir gereği olduğu gibi hür seçimlerin sonuçlarına saygılı olmakta demokrasilerin ön şartıdır.

Burada Türk Demokrasisine özgü bir durumu çok samimi bir şekilde ifade etmeği demokratik rejime olan inanç ve bağlılığımızın bir sonucu sayılmak gerekir. Genç ve tecrübesi az olan bir demokrasiye sahibiz. Ayrıca ülkemizin içerisinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar gene demokrasimizin sıhhatli gelişmesini zaman zaman zorlamakta; aslında demokrasinin fazileti sayılmak gereken bir çok gelişme maksatlı bazı çevrelerce sistemli olarak demokrasinin sakıncaları olarak

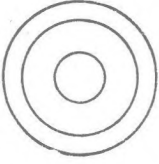
takdim edilmektedir. Maksat açıktır, demokrasiye bağlanmış umutları kırmak ve ül. kemizin başına kızıl ve kara sultalarını geçirmektir. Türkiye'de bir yandan siyasal iktidarı meşru yollardan ele geçirmeyi hedef alan siyasal gelişme yanında, demokrasinin olanaklarından yararlanarak demokrasiyi yok etmek hedefinde birleşen ideolojik bir kavga yapılmaktadır. Demokrasilerde ideoloji yaşar, ancak bu ideolojilerin rejime ve insan haysiyetine saygılı olmaları şarttır.

Herkesin paylaşması zorunlu olan ve biz iktisatçıların da demokratik düzenin bir gereği olarak kabul ettiğimiz bu asgari müştereklere, kuruluşumuzun 35 nci yıl dönümünde bazı ilâvelerde bulunulması zorunluluğuna olan inancımızı tekrarlamak isteriz. Bu asgari müşterekler yalnız başlarına, demokrasiyi sürekli kılmak, halkı mutluluğa ulaştırmak ve ülkemizi uygar topluluklar içerisinde Büyük Önder Atatürk'ün işaret ettiği onurlu düzeye kavuşturmak yönünden yeterli sayılamazlar. Rejimin hukuki koşullarına son derece saygılı olarak diyoruzki:

Rejimler halkın ve toplumun sorunlarını **çözümlemede** bir araçtır. Araç olarak demokrasiyi benimsemek olayı çok önemli olmakla beraber, bunu olumlu ve halk çoğunluğunun yararına bir yaşam tarzı haline getirmek için düzenden beklenen amaçlara uygun tedbirlerin alınmasında, reform ve politikaların tesbitinde ekonomik olaylara ve çözümlere ağırlık vermek zorunludur. İktisatçıların bunun aksi olacak bir görüşü tartışmanın olanağı ve yararı yoktur. Yararlı olan, ülkemizin ekonomik sorunlarının çözümünü tez zamanda **iktisatçılara** bırakmaktan ibarettir.

Bize'de hırlıklı olmak, çalışmak ve birazda cesur olmak düşünüyor. Kuruluş kutlu olsun.

Sevgi ve Saygılarımızla
İKTİSAT DERGİSİ

İhracatımızın Karakteri ve İşçi ihracının önemi

Server ŞENGÜN

Türk ekonomisi yıllardan beri devam eden «İktisadî kurtuluş savaşı»nı hâlâ ve eskisinden daha şiddetli olarak sürdürmektedir. Bu öyle bir savaştır ki, ne Barbaros'un Prevezedeki şahlanışına, ne de Atatürk'ün istiklâl harbindeki eşsiz mücadelesine benzemez.. Bu savaş, ne bir haftada, ne bir yılda, ne de beş veya yirmi yılda bitmez.. Bu savaşın müddeti uzun, sınırları geniştir.. Asırları ve bütün Türkiye'yi içine alır...

Ne yazık ki şimdiye kadar bu savaşta istediğimiz sonuca varamamışız. Tarihî ve bilhassa dini bir takım engellemelerle, kösteklemelerle, birçok avantajlarımıza rağmen Türk ekonomisine gelişme imkânını vermemiş, Çin setti gibi geliş-

mek isteyen ekonomimizi sım sıkı bağlamış, çevrelemiştir. Ama artık, bugünün, bugünlerin düşünürleri, daha fazla boş durulmayacağını anlamış görünmektedirler. Cesaretle atılımlar yapıldığı takdirde iletirli ülkelere yetişilebileceği hiç değılseye yaklaşılabileceği kabul edilmiş bulunmaktadır.

İHRACAT, İHRACAT, İHRACAT

Yazımızın konusunu teşkil eden ihracat, işte bu gelişme ve ekonomik yönden genişleme çabaları içinde en büyük unsuru teşkil etmektedir. Yıllar süren, verdiğinden fazlasını isteme mecburiyeti, başka bir anlatımla, ihracattan fazla ithal etme zorunluğu, Türkiye'yi hep dışarıya bağlı, dışa mahkûm

ülke pozisyonunda tutmuştur. Oysa gönül arzu ederdi ki, imparatorluk kurmuş, dünyanın en verimli ve en geniş arazilerine sahip olmuş bir milletin çocukları olarak bugün bizler, kendi kabuğuna çekilmiş, başkasından yardım isteyen durumda bulunmayalım. Ama dilek ve temenni gerçekleri değiştirecek güçte değildir, gerçekleri değiştirmek için gerçekçi bir çalışma düzenine girmekten başka çıkar yol kalmamıştır. Başkasına muhtaç olmamak demek de başkasına, aldığımızdan daha fazla verilebilmesi demektir. Bu da ihracat gayretlerinde başarıya ulaşmakla mümkündür.

Bu önemi göz önüne alan Türk plânlayıcıları, bu sebeple ekonomik çarkı, daha çok ihracatı büyütecek biçimde çevirmeye uğraşmışlardır. Alınan tedbirler ve kanunlarla tüzükler, ihracatı arttıracak şekilde olmuştur. Bilhassa sanayiye önem vermek ve ihracatı sa-

nayi ürünleriyle halletmek fikri geniş taraftar kitlesi bulmuştur.

İHRACATIMIZIN KAREKTERİ

Türkiye'nin ihraç maddelerini sattığı ülkelerle, ihraç maddeleri nevilerini göz önünde bulundurduğumuzda, yıllardan beri klâsik şeklini koruduğu, bunun, zamanla artmakla beraber az bir değişikliğe uğradığı anlaşılr. Ancak ortak pazarla ilişkilerimizin, bu değişikliği son yıllarda biraz daha şiddetlendirdiğini de belirtmek yerinde olacaktır.

Türkiye'nin ihracatında en büyük payı Batı Almanya ile Amerika Birleşik Devletleri almaktadır. Nitekim tüm ihracatımızın 1966 da yüzde onaltısını elinde bulunduran Batı Almanya, 1967 de yüzde 16, 1968 de yüzde 17 ve 1969 da da yüzde 21 ini karşılamıştır. Aynı şekilde 1966 da ihracatımızda yüzde 16 lık bir pay alan Amerika Birleşik Devlet-

	1966	1967	1968	1969	1970
Batı Almanya	16	16	17	21	14
A. B. D.	16	18	15	11	9
İngiltere	10	7	7	6	5
İtalya	6	7	5	8	6
Belçika-Lüks.	5	3	3	3	3
Lübnan	4	4	5	3	—
Fransa	5	6	4	5	6
Rusya	4	5	6	6	5
İsviçre	4	5	5	5	7
Hollanda	2	2	3	3	3
Diğerleri	28	27	30	29	42

leri de 1967 de yüzde 18, 1968 de yüzde 15 miktarını korumuştur. Bu iki ülkenin ihracatımızdaki oranları son yıllarda düşmüş, Batı Almanya'nınki yüzde 14 e, Amerika Birleşik Devletlerinin ki 1969 da yüzde 11, 1970 de de yüzde dokuza inmiştir. Öteki ülkeleride içine alan bir tabloyu inceleyelim, bize şu görüntüyü verecektir :

İhracatımızın bu şekilde bir seyir takip etmesi, ithalatımızla da doğrudan ilgilidir. Alınan mallara karşılık mal verilmesi alışkanlığı ve zorunluğu, ihracat yaptığımız bu ülkelerle aynı oranı uygun bir şekilde ithalat gereğini de getirmiştir. Eğer yukardaki tablo, bu defa ithalat rakamlarını avuçlayarak karşımıza çıkarsa, bu uygunluğu görmemek imkânsız olacaktır.

Ülkeler itibariyle ithalatımızın dağılışı (% olarak)

buna paralel olarak ithalatın da artarak, dış ticaret hacminin bu topluluk tarafına doğru büyüdüğü görülecektir. Nitekim ortaklık anlaşmasının imzalandığı 1963 yılından bu yana, genel ihracat yükselirken, Amerika Birleşik Devletlerine ihracat miktarı gittikçe azalmıştır. Topluluğun sağladığı bir çok kolaylıkla AET'ye olan ihracatta ortalama yüzde 53 oranında bir artış meydana gelmiştir. Sovyetler Birliği ile giriştiğimiz ihracat da artış sağlanmıştır. Zaman zaman politik münakaşalara da sebep olan ve ikili anlaşmaların zorlanmasıyla kendini gösteren bu artışın yüzde 179 a vardığını belirtmeliyiz.

Türkiye için ekonomik bir topluluk kimliğini taşıyan bir başka örgüt de kalkınma için bölgesel işbirliği teşkilâtı adıyla tanınan RCD dir. Bütün gayretlere rağmen, ilgi-

	1966	1967	1968	1969	1970
Batı Almanya	16	20	20	19	19
A. B. D.	24	18	16	17	22
İngiltere	11	13	13	12	9
İtalya	7	7	9	10	8
Fransa	6	4	4	3	3
Rusya	4	4	4	4	4
Irak	2	3	4	4	4
Hollanda	2	2	2	2	3
İsviçre	3	3	3	5	5
Diğerleri	25	26	25	24	23

Bir başka açıdan değerlendirdiğimizde, ihracatımızın bilhassa Ortak Pazar ilişkileriyle geliştiği,

li ülke ekonomilerinin birbirlerine çok benzer oluşu, bu teşkilât çerçevesindeki münasebetleri önem-

senecek bir ölçüye çıkaramamıştır. Okadar ki Türkiye'nin bu ülkelere ihracatı, toplam ihracatı içinde ancak yüzde biri bulabidmiştir. Birbirlerine pek yararlı olamayacak ekonomik yapıya sahip ülkeler arasında dolaşıma elverişli mal sayısı arttırılamamaktadır. Bu mallar bazı tarım ürünleriyle, kimya maddeleridir. Bu sebeple Türkiye için en müsait ihracat pazarının AET olduğunu söyleyebiliriz. AET'den ithalatımız artarken, ihracat da daha hızlı bir tempoda gelişmiştir.

İhracatımızın madde grupları yönünden incelenmesine geçsek, ihraç mallarımıza hakim karakterin yıllardan beri değişmediğini ve tarım ürünlerine dayandığını görürüz. Esasen ülkenin insanları olarak bütün çabalarımız da bu karakteri değiştirmek ve tarım ürünlerinin yerinde, sanayi ürünlerinin bayrağını dalgalandırmaktır. Aşağıda sıraladığımız rakamlar topluluğunda, ihraç edilen tarım ürünlerinin başında da meyveler vetütünle pamuğun geldiği anlaşılabacaktır. Bu sene tarımdaki büyük artışa rağmen, bilhassa buğdayda, sadece ithalatı önleyebileceğimizi belirtmek mecburiyetindeyiz. 1966 yılından bu yana ihracatımızın büyük yükünü çeken kalemlerden fındık 1966 da 55, 1967 de 83, 1968 de 74, 1969 da 108,

1970 de 87 milyon, tütün sırayla, 106, 117, 95, 81, 78 milyon, pamuk 127, 129, 136, 114, 173 milyon dolarlık bir ihracat gelirini, Türk ekonomisinin emrine sunmuştur. Bu kalemlerin dışında küçük de olsa çekirdeksiz kuru üzüm, narenciye ve diğer bazı ürünler, tütün, pamuk ve fındık gibi ilk sıradaki ürünlere yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu arada, ihracat kervanına yürüyerek giren dört ayaklı hayvanlardan da söz etmek ve sığır, koyun, keçiyle, bunların mamulleri olan tiftikle yapığının, gelir rakamlarını kabartmaya yardımcı bulunduğunu kaydetmek gerekecektir.

1970 yılında ihracatta 38 milyon dolarlık genel bir artış olurken, bunun önemli bir kısmını tarım ürünleri yanında, madencilik ve taşocakları ürünleri meydana getirmiştir. 1966 da 23 milyon dolar civarında gezen madencilik ve taşocakları ürünleri ihracatı 1967 de biraz azalıp 20 milyon dolara kadar düşmüş, sonra artarak 1968 de 27 milyon, 1969 da 35 milyon ve 1970 de de 45,5 milyon dolarlık bir rakamı yutmuştur. Bakır ihracatında, giderek bir azalma meydana gelmiş ve 1966 da 25 milyon dolarlık ihracat, 1967 de 16, 1968 de 13, 1969 da 6,5, 1970 de de 6,3 milyon dolara inmekten kurtulamamıştır. Buna karşılık öteki sanayi ürünlerinde daha fazla bir ço-

ğalma sevinçle alkışlanmıştır. 1968 de 58 milyon dolarlık sanayi ürünleri ihracatının, 1969 daki seviyesi 90 milyon dolar, 1970 deki seviyesi ise 94 milyon dolar hizasına çıkmıştır.

1971 YILININ İLK GELİŞMELERİ

Geçen yıl yapılan devalüasyon ve onu takiben alınan kararların esas hedeflerinde birincisi ihracatı geliştirmekti. Ancak, sadece ekonomik olaylara bağlı bulunmayıp, sosyal ve siyasi bir çok hadiselerin de tesirinde kalan ihracat, itiraf etmek gerekir ki arzulanan ve hatta düşünülen düzeye erişememiştir. Çeşitli sektörlerdeki durgunluk, hiç şüphesiz yapısına olumsuz biçimler vermiştir. 1971 yılının ilk aylarından, Haziran'a kadar olan zamanı dikkate alarak, bu devredeki toplam yüzde 4,4 bir fazladır (11.8 milyon dolar) getirdiği gözlerden kaçmayacaktır. Bu dönemde ihracat bir önceki aynı döneme oranla tarım ürünleri bakımından yüzde 2,4 lük bir eksilme kaydederken, madencilik ve taşocakları ürünlerinde yüzde 31, sanayi ürünlerinde yüzde 23, öteki ürünlerde de yüzde 17 5lik yükselme yapmıştır. Tarım ürünlerindeki azalmaya sebep, hububat, bakliyat, gıda için kullanılan ürünler, meyve ve sebzeler, canlı hayvan ve su hayvanlarıyla

ürünlerindeki artışa rağmen, pamuk ve kuru üzümdeki önemli eksilmedir. Sanayi ürünlerinde de bu devrede artışlar olmuştur. Şeker ve pamuklu dokumaların ilk sıraları aldığı ihracat fazlalığı yanında, küspe, ferrokrom, bakır, petrol ürünleri, buzdolabı ve et ihracatı yollarının da eskisine oranla biraz tıkanmış görülmüştür.

1971 in Haziran ayına kadar elimize geçen rakamların incelenmesinde, ihracatımızın memleketler bakımından dağılışında bazı farklılıkların olduğu göze çarpar. Örneğin, OECD grubu memleketlere olan ihracatımızın geçen yılın aynı dönemindeki oranına varılmamış ve yüzde bir daha düşük seviyede kalınmışken, anlaşmalı ülkelere biraz daha fazla ihracat yapıp yüzde 4,4 bir yükselme kaydedilmiştir. Fakat 1971 yılının ilk yarısındaki esas ihracat artışları bu ülkelerin dışında kalan ülkelere olmuş ve yüzde 42 gibi büyük bir ilerlemeyi bulmuştur. OECD içinde Ortak Pazar'a yapılan ihracat da geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 5,8 azalmıştır. Buna karşılık, diğer ülkelere yapılan ihracat fazlasının en büyük kısmı Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da meydana gelerek, yüzde yirmiye yakın bir yükselmeye ulaşmıştır.

SON YILLARIN EN ÖNEMLİ İHRACAT KOLU : İŞÇİ

Evet, Türk ihracat gayretleri içinde son yıllarda ülke için en önemli faydayı sağlayan unsur işçi ihracatı olmuştur. İstatistik rakamlarına bakmaya lüzum kalmadan, ne derece fayda sağladığı, yediden yetmişe kadar bütün Türk vatandaşları tarafından kabullenen bu işçi hareketi, bir bakıma Türk ekonomisinin en büyük yardımcısı ünvanını kazanmıştır. Köyünden kentinden ayrılarak, gurbet ellerinde gece gündüz demeyerek çalışan vefakâr ve cefakâr Türk evlâtları, bir yandan geride bıraktığı anne ve babalarıyla yavrularına etmek parası gönderir, onlar için istikbalini garantileyecek tasarruflarında bulunurken belki de hiç farkına varmadan esas büyük iyiliğini, bağrından kopup gittiği Türkiye'sine yapmaktadırlar. Kaliteli işçilerimizin yabancı devletlerin sanayilerine bulunduğu katkı yanında, güçlerini Türk ekonomisinin hizmetinden ayırdığı bir gerçek olsa bile, yine de ve hiç şüphe yok ki dışarıya gönderdiğimiz işçilerimizin Vatan'a getirdikleri, burada kalarak vereceklerinden kat ve kat fazladır. Yıllar süren dış ticaret açığını, alın terleriyle biriktirdikleri para ve yurda gönderdikleri dövizlerle, şimdiye kadar görülmemiş bir kaynak halinde Vatan le-

hine değiştirenleri alkışlamak icap ederken, bir noktanın daha göz önünde tutulması gerekmektedir: Yüzbinleri bulan işçi ihracına rağmen, Türkiye'deki işsizlik ve gizil işsizliğin bitmediği bu devirlerde, yurt dışına çıkanlar, işe karşı olacak aşırı talebi düşürerek, iş bulmaktan doğacak büyük huzursuzluğu da önlemişlerdir. Böylece hem kendileri dışarda geçinme olanakları sağlamışlar, hem de işgücü arzı piyasasını küçülterek, Türkiye'de kalanların daha rahatlıkla karınlarını doyuracak sahaları boş bırakmışlardır.

Bu işçi akını asla küçümsenmeyecek bir miktara yükselmiş durumdadır. Çalışmak için yurt dışına çıkan işçi sayısı 1966 da 34 bin, 1967 de 9 bin, 1968 de 43 bin, 1969 da 108 bin ve 1970 de 130 bini bulmuştur. 1961-1970 arasındaki işçi akını ise toplam olarak 475 bini geçmiştir. Bir kısmı yurda dönmüş olan işçilerimizin daha çok Batı Almanya'da çalıştığını hatırlatmak lüzumsuzdur bile. Kesin bir rakam verilmemekle beraber Almanya'da ortalama 400 bin vatandaşımız döviz savaşını sürdürmektedir. Savaş alanlarının en önemlileri ise makine, elektroteknik, kara nakil vasıtaları, demir, çelik, metalürji ile inşaat sektörleridir.

Yurt dışındaki işçilerimizin,

bize gönderdikleri «Fayda»ları daha iyi anlayabilmek için, muhakkak ki sağladıkları dövize bakmak yerinde olacaktır. 1966 da 115 milyon dolar, 1967 de 93 milyon dolar, 1968 de 107 milyon dolar, 1969 da 141 milyon dolar ve 1970 de de 274 milyon dolarlık döviz transferini gerçekleştiren dış ülkelerdeki ticaret dengesi elçilerimizin sayısında, 1971 yılında azalma meydana gelmiştir. Ocak-Temmuz arasında yurt dışına giden işçilerimizin miktarı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 27 bir azalmaya maruz kalmıştır. Nitekim geçen yıl aynı dönemde ihraç ettiğimiz işçilerin miktarı 76 bin kadarken, bu yıl 55 bin 971 kişiye düşmüştür. Bu dönemde transfer edilen işçi dövizleri ise, işçi sayısı ile kıyaslanma-

yacak derecede artmıştır. Bu artışın büyük etkeni hiç şüphe yok ki, devalüasyondur. İşte bu devalüasyon sebebiyledir ki, geçen yıl Ocak-Temmuz dönemindeki döviz transferi, 1971 de yüzde 132 artarak 234 milyon dolara erişmiştir. Hangi tarım ürünüyle, hangi sanayi mallarımız böylesine bir nimeti Türkiye adına tescil ettirmiştir şimdiye kadar.

Bu kadar değerli bir kaynak halini alan işçi ihracı, önümüzdeki yıllar da önemini koruyacaktır. Türkiye'nin Ortak Pazar'a girmesi ile işçilerimizin geleceği daha da rahatlığa kavuşacağına benzemektedir. Çalışma Bakanlığından alınan bilgilere göre 1964 ve 1969 yıllarına ait rakamları incelediğimizde şu tabloyu yaptığımız görülecektir.

Yıl	Resmî yoldan işçi adedi	Fillen çalışan işçi	Döviz transferleri (Dolar)
1964	66,176	109,165	8.114000
1969	103,975	300,099	140.600.000

Yine resmi yollardan dışarıya giden işçilerimiz Ortak Pazar ülke-

lerine dağılışı ise şöyledir :

Ülkeler	1964	1969	1969 daki işçi sayısı
B. Almanya	54.902	98.142	260.824
Belçika	6.651	—	4.217
Fransa	25	191	4.000
Hollanda	2.598	3.404	15.807
Toplam :	64.536	101.737	284.888

İnanılır kaynakların verdikleri bilgilere göre bilhassa Ortak Pa-

zar ülkelerinin önümüzdeki yıllarda yabancı işçilere olan isteği ka-

baracaktır. Buna karşılık İtalya, İspanya ve Yunanistan gibi işçi ihrac eden bu alanda bize en büyük rakip olarak kabul edilen ülkeler ise, dışarıya şimdiki gibi bol miktarda işçi gönderemeyecektir. Oysa Türkiye daha uzun yıllar, çalışmaya hazır işçiyi piyasaya sürebilecektir. Netice itibariyle dışarıya giden işçilerimiz, memlekete gönderdikleri dövizlerle, dönüşlerinde de, dışarda kazandıkları işçilik vasıfları ve iş disipliniyle Türkiye'ye büyük faydalar sağlayacaklardır.

500 MİLYON DOLARLIK MÜJDE!..

Yazımızın son kısmında, bundan önceki bazı yazılarımda olduğu gibi, konuyla ilgili yetkili kişilerin verdiği bazı bilgilere değinmek ve bu bilgiler ışığında düşüncelerimizi noktalamak istiyorum.

İşçi sorunlarıyla en yetkili şahıs olarak alâkalanan Çalışma Bakanı Atilla Sav, 4 Kasım 1971 de yaptığı basın toplantısında, bu seneye sonuna kadar 500 milyon dolarlık bir işçi dövizini sağlanabileceğini açıklamıştır. Bu konuya bundan sonra daha ciddi ve büyük bir ilgi gösterileceğini belirten Çalışma Bakanı, işçilerimizin her türlü meselelerini halletmeye çalışacak bir «Dış ilişkiler genel müdürlüğü» nün 1972 yılında faaliyete geçeceğini söylemiş, daha sonra

şu bilgileri vermiştir :

«Araştırmalara dayalı olarak yapılan hesaplara göre yurt dışındaki işçilerin üçüncü beş yıllık plân döneminde Türkiye'ye gönderebilecekleri döviz miktarı 3 milyar doları bulacaktır. Bu iktisadi kalkınma plânlarının üçünü birden içine alan 15 yıllık dönemde, yani 1963-1967 arasında kalkınmada başlıca finansman kaynağı olan konsorsiyum çerçevesi içinde elde edilebilecek kredinin toplamına eşittir. Üstelik işçiler tarafından sağlanan dövizin faizsiz olduğu unutulmamalıdır. Üçüncü beş yıllık plân döneminde işçilerden beklenilecek dövize piyasa rayıcı üzerinden faiz ödenmesi gerekmiş olsa bunun sadece bir yıllığı 210 milyon dolar (üç milyar yüzelli milyon Türk Lirası) tutacaktır. Bu ise Türkiye'nin bir yılda dış kaynaklardan binbir güçlükte elde edebildiği kredi toplamına çok kındır ve bu para doğrudan doğruya Türkiye'nin tasarruf hanesine geçmektedir.»

Bunun dışında, yurda getirilmeyen yaklaşık olarak 600 milyon dolarlık dövizin de hesaba katılması gerektiğini ileri süren Sav, meselenin sadece Türkiye'de oturup döviz beklemekle halledilemeyeceğini ve Almanya'da tutulan tasarrufların da yurda getirilmesine çalışılacağını söylemiştir. Bakan

bu sözlerinde gerçekten haklıdır. Çünkü Almanya'daki işçilerimiz, biraz da tasarruflarının iyice değerlendirilemeyeceğinden korkarak bir miktar parayı orada tutmaktadırlar. Eğer oradaki işçilerimize, tasarruflarının Türkiye'de garanti altında olacağı ve işletilmesi halinde ,çok daha iyi şart ve imkânları sağlayacağı inandırılırsa, bu döviz akımı bir miktar daha hızlandırılacaktır. Ayrıca Türk işçilerine ödenen ortalama ücret de öteki milletlerin işçilerine ödenenden azdır. Verilen bilgiye göre İtalyan işçiler 850, Yunnanlı işçiler 820,

İspanyol işçileri 810, Yugoslav işçileri 750 ve Türk işçileri 760 mark almaktadırlar. Bu eşitsizlik giderildiği ve diğer bazı sosyal haklarda da Türkler lehine değişiklik yapılabildiği takdirde, Almanya'dan gelen döviz ordusu, Türk ulusunun kalkınmasındaki rolünü büyüktükçe büyütcektir.

Şimdi son noktayı koyuyor ve diyoruz ki : İşçi sorunu Türkiye hesabına altın anahtardır, bir yandan madde ihracatını arttırırken, bir yandan da bu altın anahtarı paslatmamanın çarelerini almalıyız.

339 Milyar liralık - Türkiye Kalkınma hızını yüzde 25 e çıkarmanın finansman (töleme) kaynakları adlı esas betkeden bir özet (1)

Halit TARANCI

Başbakanlık Yüksek Denetleme
Kurulu Uzmanı

Bilindiği gibi Türkiye kalkınma hızı Devlet Plânlama Müsteşarlığınca 1970 yılı dahil çoğunlukla % 7 olarak saptanmıştır. Ancak bu gidişle bengiliğe değin Batı Devletlerine yetişebilmenin bence olanağı yoktur. Zira onlar da % 7 veya daha fazla yüksek bir oranla kalkınmağa devam etmektedirler..

O halde ne yapıp yapıp Türkiye'nin kalkınma hızını batının en az üç katına ve hatta daha fazlasına yani % 25 e çıkarmanın yollarını aramak bulmak ve uygulamak zorundayız.

İşte bu betkenin esası olan konferansım ve esas betkem bu

görüşle hazırlanmış ve konferans olarak ta, işten anlar yetkili kişiler huzurun da verilmiştir. (2)

Konuyu kısaca kamu oyuna açıklamak ta vatandaşlık görevim olduğundan, ana betkenin bir özeti aşağıda sunuyorum.

Kalkınmanın finansmanında (tölemesinde) başlıca iki yol vardır.

1 ci yol dış para kaynaklarından borçlanma yolu ile yararlanmak.

2 ci yol iç para kaynaklarından yararlanmaktır.

Dış kaynaklardan borçlanma

yolu ile finansman sağlamak demek, yatırımların yapılabilmesi için gerekli döviz ihtiyacını borç olarak yabancı ve dost devletlerden istemek demektir.

Bu güne kadar hep böyle yapıldı, ancak bunun sonu ne.. Görüldüğü gibi alınan borçların taksit zamanları geldikçe onları yeni borçlar alıp ödemek veya geriye atmak yoluna gidilmektedir.. Bu yola gidilmemek için ne yapıp yapıp ihracatı (çıkımları) artırmak gerekmektedir. Çünkü taşıma su ile değirmen dönemeyeceğinden, borçlanma yolu ile de Türk kalkınmasını sağlayacak bütün tesisler kurulamaz, işletilemez.

2 ci yol olan iç kaynaklar üç kısımdan ibarettir.

a — Ulusal para birikiminden faydalanmak,

b — Ulusal devlet bütçesinden faydalanmak,

c — Aktif kalıntı veren dış ödemeler kaynağından faydalanmak, kısımlarıdır.

Şimdi bunları birer birer inceleyelim:

Ulusal para birikimi kaynağı bence yeterli bir kaynak bültenine göre 1970 yılı kasım ayı sonunda konsolide olarak (32) milyar TL. yı aşmıştır.

Ulusal bütçe kaynağı da sınırlıdır, olanaklara bağlıdır.

Nerde kaldığı a ve b maddelerindeki kaynaklardan sağlanan paralarla yatırımların ancak iç finansmanı sağlanabilir, halbuki kalkınma için sadece Türk parası değil yabancı devlet paraları demek olan döviz ve lâzımdır, zira yabancı devletler bizden Türk parası değil, her memlekette geçen cinsten (konvertibl) döviz isterler..

İşte bu döviz bulabilmek için de ihracatımızın (çıkımlarımızın) ithalatımızdan (girmallarımızdan) çok fazla olması ve sonuçta devletin ödemeler bilânçosunda aktif kalıntı vermesi lâzımdır.

O halde yukarda belirtilen c kaynağı en verimli kaynak olabilmelidir.

c kaynağı görünür ve görünmez kaynaklar ise, Turizm gelirleri, Bankacılık, sigortacılık, nakliyecilik gelirleri ve benzeri gelirlerdir. c kaynağından gelen paraların hepsi dövizdir, Bu incelemenin esas ereği çıkılmal mallarımızın üretimini nasıl artırabiliriz, bunları nasıl satabiliriz ve böylece devlet olarak elimize kaç milyar lira karşılığı olarak kaç milyar döviz geçebilir konularını incelemek ve sonuçlarını açıklamaktır.

Çıkılmal malları tarım veya sa-

nayi üretimi sonucu olarak Türk Ulusunun ihtiyacından fazla olarak üretilen mallardır.

Bu betkede görünmez malların döviz tutarı incelenmemiştir.

Sanayi mallarını ihtiyaçtan fazla yapabilmek ve ihraç edebilmek için ya mevcut tesisleri genişletmek veya yeni tesisler kurmak lâzımdır. Bunların her ikisi de çok miktar da dövize ihtiyaç gösterdiklerinden ve elde yeteri kadar bol miktarda döviz olmadığından ve bu yolda gitmekte olamayacağından (batı ölçüsünde olamayacağından) tarım üretimini artırmağa ve ihtiyaç fazlasını satmağa mecburuz.

O halde Türk çıkmal mallarını artırmak için dövize ihtiyaç göstermeyen veya pek az dövize ihtiyaç gösteren TARIM ÜRETİMİNE Ö-

NEM VERMEK ZORUNDAYIZ.

Bu ilkeyi kabul ettikten sonra çıkmal mallarının tarımsal maddelerinden, istatistiği mevcut, (71) çeşit ürünün ekim alanı, üretim miktarları ve her birinin ayrı ayrı verimleri incelenmiş ve normal fiyatlarla ne kadar çıkmal geliri, dövizde elde edebileceğimiz hesaplanmıştır.

(71) çeşit ürünün hepsinin ekim alanları, üretim miktarları, verimleri hep istatistik serilerindeki veriler esas alınarak hesaplanmıştır. Yani bunların hiç birisi rastgele ortaya atılmış rakamlar değildirler. Bütün bunlar ilişikteki esas betke metnine dahil ek 4 çizelgesinde özetlenmiş olduğundan bu çizelgede okurlara bir fikir verebilmek için aynen bu özet betkeye de aktarılmıştır.

TARIMSAL ÜRÜNLER ÇİZELGESİ : 4

Ürün, grup adı ve sıra No.	1967 ekiliş alanı grup toplamı Hektar	1967 esasına göre 1 ci amaç ekim alanı grup toplamı Hektar	1967 1 ci amaç üretim grup toplamı Kg	1967 2 ci amaç ekim alanı grup toplamı Hektar
1.0 — Tahıl	13.013.600	19.055.814,88	87.692.705.842	21.055.814,88
2.0 — Baklagiller	551.278	807.236,37	2.148.811.919	—
3.0 — Endüstriyel bitkiler	1.220.849	1.625.121,47	13.552.947.850	2.625.121,47
4.0 — Yağlı tohumlar	1.065.990	1.552.365,52	2.768.601.191	2.552.365,52
5.0 — Yumru bitkiler	221.800	354.782,00	12.902.618.240	658.922,29
6.0 — Sebzeler (hep 1968)	466.363	2.609.611,84	136.102.549.521	3.107.775,84
1.0 — 6.0 Genel toplamı	16.539.880	26.004.932,08	255.168.234.563	30.000.000,00

1967 2 ci amaç üre- tim grup toplamları	1967 esasına göre 1 ci amaç tutar	1967 esasına göre 2 nci amaç tutar	1967 istatistik bültenine göre her grubun üre- tim toplamları	1968 istatistik bültenine göre her grubun üre- tim toplamları
Kg.	TL.	TL.	Ton	Ton
96.652.705.842	99.136.870.037	109.730.091.537	16.869.000	15.881.700
2.477.400.839	1.916.801.748	2.366.228.081	610.127	594.393
14.412.948.125	7.453.105.818	11.760.385.502	5.077.268	5.354.665
4.498.594.191	1.860.356.543	2.705.817.543	968.678	1.048.501
25.780.524.400	5.718.537.477	11.976.617.270	2.375.000	2.395.000
210.677.700.021	122.595.680.282	200.549.085.413	7.571.671	7.571.671
354.499.873.418	238.681.361.905	339.088.325.346	34.271.744	32.835.930

Verimler :

71 çeşit ürünün her birinin ayrı ayrı verimleri vardır, ancak bunları bu özette belirtmek mümkün olmayacağından bu bakımdan da bir özet yapılmıştır.

Ürün, grup adı ve sıra No.	Çeşit adedi	1967 verimleri		Amaç verimleri		Amaç verimler ortalaması
		En az	En çok	En az	En çok	
		Kg/Hektar		Kg/Hektar		Kg/Hektar
1.0 — Tahıl	10	870	2333	2014	6100	4031
2.0 — Baklagiller	9	935	1311	1984	4180	2912
3.0 — Endüstriyel bitkiler	8	4	15122	860	59200	10166
4.0 — Yağlı tohumlar	10	331	2500	910	4420	2221
5.0 — Yumru bitkiler	4	4124	20833	8572	47736	33927
6.0 — Sebzeler	30	16211	29035	16211	194400	30833

Yukardaki çizelgeden anlaşılacağı gibi incelemelere meyvalar, orman ürünleri ,hayvan ürünleri dahil edilmemişlerdir.

İncelemelerde 1967 yılı tarım istatistikleri esas alınmış (sebze-ler için esas 1968 yılıdır) yeteri kadar çayır bırakılmak , kaydiyle ekim alanı 1967 yılında (16.539.880) hektar iken bu miktar 1 ci kademe (26) milyon hektara 2 ci kademede (30) milyon hektara

çıkarılmıştır. Buna paralel olarak 1967 de üretim (34.271.744.000) Kg iken 1 ci amaç olarak (255.168.234.563) kilograma, 2 nci amaç olarak ta (354.499.8783.418) kilo-gram çıkarılmıştır. Yine bunlara paralel olarak tutarlar da 1 ci amaç olarak (238.681.361.905) liraya, 2 ci amaç olarak ta (339.088.225.346) liraya yükselmiştir.

Tutarlar ihracat (çıkımlar) ge-lirinden ibarettir, zira tüketim ihti-

yacı ayrıca ayrılmıştır.

İlk bakışta bu rakkamlar hayal zannedilebilir, ancak hayal değildirler, zira yukardaki verimler çizelgesi bir hayal mahsülü değil, istatistiklerden alınmışlardır. 1967 verimleri Türk istatistiklerinden, amaç verimleri ise (F. A. O. 1968 productions) kaynağından alınmışlardır. Verimler tablosundaki rakkamlar bir fikir vermiş olmak için yazılmışlardır. Bizde hektar verimi en az (sebzelerde) 16211 kg iken batıda en çok 194.400 kg'ına çıkarılmıştır.

O halde çıkmallar tutarı yukardaki **(339.088.225.346)** lira bir çıkmallar gelirdir ve döviz karşılığı Türk lirasıdır. Bunun döviz karşılığını hesaplamadan buna bir de 1968 yılı normal ihracat tutarını da ilâve edersek, yani:

$339.088.225.346 + 4.467.3319.404 =$
343.555.544.750 lira gelecekteki ihracat tutarı olarak belirmektedir. Dolar (15) lira olduğuna göre her yıl **(22.903.702.983)** dolarlık ihracat yapabileceğiz demektir.

Elde edilecek 354 milyar kiloluk ürün plânlı bir şekilde değerlendirilirse elde bir kilo dahi çürümeğe mahkûm ürün kalamaz.

Esas betkedeki veya konferanstaki plân dahilinde (71) çeşit ürün ekilirse ve istenen verimde ürün elde edilirse Türkiye'ye her yıl sadece bu (71) çeşit ürünün satışından (22.9) milyar dolarlık döviz sağlanacak ve bu dövizler sanayi kalkınmamızın yeterli ölçüde döviz ihtiyacını karşılayacak ve ayrıca kalkınma hızımız % 7 den kolaylıkla % 25 e yükselebilecektir. Zira ürün miktarı 1967 ye nazaran (10) kattan fazla artırılmış olmaktadır.

Bu projenin uygulanabilmesi için neler yapmak gerekmektedir, bunların sonuçları ne olacaktır, bu konular da 2 ci bir yazımda açıklanacaktır. 19.8.1971

Not : 1 — Bu konu esas itibariyle 1965 - 1969 yılında tasarlanmış, 1970 te işlenmiş ve konferans-betke haline getirilmiş ve konferans olarak Ankara'da İktisat Fakültesi mezunlar derneği lokalinde ilgili diğer dernekler mensuplarının da karşısında 6.4.1971 de verilmiştir.

2 — Bu betke dışında kalan gelir kaynaklarımız da bu şekilde değerlendirilirse ihracat gelirlerimiz de elbetteki daha çok artacaktır.

Yüzyıllarımıza Yeni bir Yön veren Korkunç Makineler

Derleyen : Senan BİLGİN

Aklınıza makineler de nasıl korkunç olurmuş diye bir soru gelmeden hemen açıklayalım; sözünü ettiğimiz makineler bilim ve teknolojinin biz şaşkın insanları daha da şaşkına döndüren harikalarından biri olan elektronik beyinlerdir. Bu aletleri neden korkunç diye nitelendiğimiz, dünya yüzünde neler yaptıklarını birlikte incelediğimizde açıklığa kavuşacak, belki siz de bize hak vereceksiniz.

Elektronik Beyin Nedir? Nasıl Çalışır?

Diğer bütün makineler gibi elektronik beyinler de, ham demirden yararlı bir parça oluşturan torna tezgâhları, parmakların vuruşla-

rını kelimelere dönüştüren daktilolar gibi, değişim araçlarıdır. Fakat sayı, harf, işaret ve hatta resimlerden ibaret bilgileri çok değişik sonuçlar verebilecek şekilde işlemek pek kolay değildir. Ayrıca makineden çıkan rakam, harf ve işaretler daha sonra göreceğimiz gibi, çoğu kez insan yardımı olmaksızın harekete dönüşmektedir.

Kompüter bilgi değişimi elektronik olarak yapar. Bu nedenle verilen bilgiler makinenin anlayacağı özel bir dile çevrilir. Bugün pek çok elektronik beyinde ikili sistem denilen bir kod kullanılır. Alfabenin her harfi ile sayılar iki basamakla, 0 ve 1 olarak ifade edilmek-

tedir. Örneğin ikili sistemde birden ona kadar olan sayıların karşılıkları şöyledir: 1, 10, 11, 100, 101, 111, 1000, 1001, 1010.

Makinenin içinde bu iki sayı açılıp kapanan elektrik anahtarları ile temsil edilir. (0 için açık, 1 için kapalı) Elektronik beynin içinde binlercesi bulunan bu minik anahtarlar alışı, hafıza, kontrol, işlem ve veriş olmak üzere beş üniteye gruplandırılmışlardır. Alıcı ünite iki sistemle aşağıdaki kaynakların verdiği bilgileri adeta okur.

* Üzerine yüzlerce delik açılacak özel kartlar. Delikler 1 i, delik olmayan noktalar da 0 ı belirtir.

* Bir santimetresinde binlerce manyetize edilmiş noktanın bulunduğu manyetik bantlar. Bu bantlarda belirli yöndeki bir nokta 1 i, aksi yöndeki nokta ise 0 ı belirtir.

* Bir klavye. Herhangi bir tuşa dokunulduğunda, o tuşun belirttiği harf veya sayı 0 ve 1 e döndüren elektrik akımları haline gelir.

* Bir radar veya televizyon kamerası. Bu kaynakların topladıkları bilgiler de elektrik akımlarına dönüşerek ikili sisteme çevrilir.

İkili sisteme çevrilmiş bilgiler makineye verildiğinde, bunlar hafıza, kontrol ve işlem ünitelerinin

anlatılamayacak kadar karmaşık düzenlerinde toplanırlar, çıkartılırlar, birbirleri ile karşılaştırılırlar, sözün kısası işlenirler. Sonunda veriş ünitesi sonuçları çeşitli şekillerde bizlere sunar:

* İkili sistemle işlenmiş kart ve bantlar.

* Elektrikli daktilolarla yazılmış normal metinler.

* Özel seslendirme cihazlarından çıkan sesler.

Gün geçtikçe elektronik beyinler kapasite ve işlem hızları yönünden korkunç bir hızla gelişmektedir. Eğer insanlı uçuşlar da aynı hızı gösterebilmiş olsaydı feza uçuşları Wright kardeşlerin ilk uçuşlarından hemen 9 yıl sonra başlayabilirdi. İlk kez 1950 yılında kullanılmaya başlayan elektronik beyinler hızla yaygınlaşmıştır. Bugün dünyada 70,000 i ABD de, 20,000 i de Avrupa ile Japonya'da olmak üzere 90,000 elektronik beyin kullanılmaktadır. Ve bunların % 99 u nun da modası geçmiştir. Bilgi depolaması için manyetik bant yerine hologram ve laser resimleri, işlem ünitelerinde kablo yerine laser (kıızıl ötesi) ışınları, saniyede bir milyon işlem basamağı yerine bir milyar derken mühendisler bile neyi denemekte olduklarının farkına varmamaktadır.

Elektronik Beyin Nasıl Kullanılır? Programlanır?

Pek çoğumuzun sandığı gibi, elektronik beyini satın alıp prize takınca bütün problemler kendiliğinden çözülmemektedir. Gerçi yapılacak işlem sadece bir kaç dakika sürebilir ama programlanması için bir yıla ihtiyaç duyulabilir. Programlarda yapılacak küçük bir değişiklik bile büyük zaman harcanmasını gerektirebilir. Makineye sadece bilgi vermek yeterli değildir. Aynı zamanda bir takım direktifler de verilmelidir. Bunun için ilk önce çözümlenecek problem incelenir, sonra da mantiki bir akış halinde, çözümde gerekli işlem basamakları sıralanır. Örnek olarak büyük bir fabrikada maaş ve ücretlerin dağıtılması için yapılacak işlem tablosunu inceleyelim:

* Çalışma süresini tesbit et.

* Haftada 40 dan fazla ise mesaiye git.

* Vergiyi çıkar.

.... gibi bir çok direktiflerden sonra.....

* Net ücret için bir çek yaz ve dur.

Ücret hesaplanmasında kullanılan haftalık çalışma süresi, vergi miktarı ve benzeri kriterler daha önceden elektronik beyne özel

bantlar üzerinde verilir. Elektronik beyinin her türlü işlemi yardımsız, insan beyni gibi yapabilmesi imkân yoktur. İşleyeceği konu üzerindeki bilgiler önceden özel bantlara kaydedilir ve çözümlenecek problemlere göre makineye takılır. Örneğin üzerinde yüksek matematiğe ait bilgi bantı bulunan elektronik beyinle bitki hastalıkları konusunda çalışamazsınız. Gerçi insan beyni de bir bakıma aynıdır, belirli bilgiler verilmeden istenilen sonuçlar alınamaz ama en önemli fark insan beyninin yaratıcılık özelliğidir. Elektronik beyinden yaratıcılık ve düşünme bekleyemezsiniz. Eğer yukarıda verdiğimiz örneğin basamakların birinde hata yapar veya en son basamak olan 'dur' direktifini atlarsanız elektronik beyin bozulana veya siz onu durdurana kadar tekrar tekrar aynı işlemleri yapar.

Elektronik beyine verilen direktifler elektrik akımları halinde kodlanır, yazılacak her çek için bir saniye içinde binlerce mini devre açılıp kapanır ve sonunda bir çok muhasebeciye sıkıntılı günler geçirecek ücret konusu kısa zamanda halledilir.

Her türlü işlemin kesinlikle programlanması mümkündür. Endüstriyel bir işlemin devamlı olarak değişen faktörleri elektronik beyinin bir petrol rafinerisini mü-kemmelen yönetmesini sağlayacak

şekilde nasıl programlanacağı gibi binlerce soru aklınıza gelmeden açıklayalım. Düzenli olarak programlanan bir elektronik beyin kendi işlemlerini düzenleyip kontrol edebilir. İsterseniz petrol rafinerisini ele alalım. Bir çok ölçü aleti kontrol edilecek işlemleri izler. Bulgular elektrik akımları halinde elektronik beyine verilir. Bunları değerlendiren beyin de kendi bulduğu sonuçları gene elektrik akımları olarak gönderip ham petrolü rafine eden aletleri yönetir. Veya dev bir eritme fırınında çeliğe karıştırılacak maddeleri boşaltacak makineleri çalıştırır. Elde edilen çeliği otomobil ya da buzdolabı yapımında kullanılacak çelik levhalar haline getirir. Veya dev füzelerin ucunda insan oğlunu uzaya fırlatır, aya indirir. Böyle bir roket uzaya fırlatılmadan önce yüzbinlerce basamağı kapsayan programlar hazırlanır. Bu iş için de hata yapmaları her zaman mümkün olan yüzlerce programcı gereklidir. Gerçi hatalar kontrol sırasında düzeltilebilir ama gözden kaçan ve 19 milyon dolara malolan Mariner I in Venüse gideceği yerde havada imha edilmesine yol açan hatalar da olabilir.

Elektronik beyinlerle çalışmak gerçekten zordur. İsteddiği sonuçlar kısa zamanda elinde olan müdür bey, yönetim kurulu başkanı koltu-

ğunda rahattır. Ama programcılar devamlı olarak tırnaklarını, kalemelerini kemirirler, evlerinde huzursuzdurlar. Pek genç oldukları halde yaşlılarını imrendirecek kadar çok para kazanırlar fakat kazandıkları para sinir törpüleyici bir işin ürünüdür. Zaten yaptıkları iş sinir törpüleyici olmasa ABD de elektronik beyin programcıları sık sık kendilerini kaybedip milyonluk makinelere sille tokat saldırmazlar, içlerinden biri de tabancasını çekip iki el ateş etmezdi.

Günlük Yaşantı ve Elektronik Beyin

Henüz çeyrek yüzyılda biraz daha yaşlı olan elektronik beyinler öyle hızlı bir tempo ile gelişmişler; öyle yaygın uygulama alanları bulmuşlardır ki bu makinelerden en fazla yararlanan Amerika ve Japonya gibi ülkelerde hangi taşı kaldırırsanız altından elektronik beyinler çıkmaktadır. Ülkemizde elektronik beyinler belirli büyük işletmelerde sadece belirli mesleki sorunların çözümlenmesinde kullanıldıklarından yabancı ülkelerdeki uygulama alanlarına bir göz atmak yerinde olacaktır.

Bu ülkelerde çek kullanılması ülkemizdekinden daha yaygın ve köklü olduğundan maaş ve ücretler gibi pek çok ödemeler çek ile yapılır. Sözü edilen ödemeleri kolaylaştırmak ve her türlü sahteciliği

önlemek için üzerinde sadece elektronik beyinin okuyabileceği manyetik mürekkeple yazılmış köşeli sayılar bulunan özel maaş çekleri hazırlanır. Bir elektronik beyin maaş tutarını ilgilinin hesabına işlerken diğeri de maaş tutarını işverenin hesabından düşer. 1970 yılında ABD bankalarında tam 20 milyon çek işlem görmüştür elektronik beyinlerin yardımı ile. Bir örnek olarak aldığımız maaş tutarının elden ele para dolaşmadan ödenmesi gibi bir çok diğer değişim işlerinde aynı usulün kullanılması piyasadaki para sirkülasyonunu yavaşlatmaktadır. Belirtilen sistemin iyice yaygınlaşması halinde, ve tahminen yakın bir gelecekte, diğer ifadesi ve değişim aracı olan para tamamen olmasa bile kısmen ortadan kalkacaktır.

Yapılan bütün çalışmalara ve iyi niyetlere rağmen ülkemizde telefon görüşmeleri, özellikle uzak mesafeli mükalemler, hala çözüm bekleyen bir derttir. Bizde telefon almak için yıllarca beklenildiği halde Avrupa ve Amerika'da telefon idareleri abone sayılarını arttırmak için gazete ve dergilere devamlı ilân vermektedirler. Yüz binlerce telefonun gerektiği gibi işleyebilmesi için de elektronik beyinler telefon idarelerinin yardımına koşmuşlardır. Örneğin çevirdiğiniz yanlış veya değişmiş numaranın

doğrusunu birkaç saniye içinde hat-
tın öbür ucunda yerini alan elektro-
nik beyin size söyleyebilmektedir.
Ta motomatik şehirlerarası görüş-
meleri düzenlediği gibi ücretleri a-
nında tesbit edip faturalarını çı-
kartmaktadır. Bu sayede aynı işler
için gerekli bir milyona yakın per-
sonel sayısı sadece 170,000 e indiri-
lebilmektedir.

Bilim ne kadar ilerlerse ilerle-
sin, güvenlik kuvvetleri ne kadar
güçlenirse güçlensin, iyiye olduğu
gibi kötüye de işleyen insan zekâ-
sı suçlu sayısını daima arttırmakta-
dır. Gelişmiş ülkelerde kanunları
hiçe sayan kendini bilmezleri yaka-
lamak ve cezalandırmak için elek-
tronik beyinler polisin en büyük
yardımcısı olduklarını ispatlamış-
lardır. Ülkenin çeşitli yerlerindeki
güvenlik kuvvetleri bölgelerinde o-
luşan suçları, aranan kişileri, sabı-
ka kayıtlarını ve benzeri diğer bil-
gileri genel merkezdeki elektronik
beyine göndermektedirler. Bağlan-
tı direkt telefon hatları ile sağlan-
dığından merkezler arasında bilgi
değişimi ile genel merkezden iste-
nen bilgiler anında yerine ulaştırı-
labilmektedir.

Süper pazar denilen büyük
mağazaların yaygınlaşması ile bir-
likte bu mağazaların idaresi de bü-
yük bir sorun olmuştur. Fakat her
yere, her iş koluna el atan elektro-
nik beyin burada da kendisine bir

uygulama alanı bulmuştur. Satışa sunulan mallara takılan iki parçalı etiketler pazarlamada büyük kolaylıklar sağlamaktadırlar. Müşteri aldığı malın bedeli öderken kasada etiketin bir parçası alınmakta ve elektronik beyine verilmektedir. Hesapları gayet düzenli olarak tutan elektronik beyin en çok hangi malın satıldığını, hangi malların stoklarının tükendiğini ve müşterilerin gösterdikleri ilgiye göre en çok hangi tür malların tutulacağını bile bildirmektedir.

Sinema, müzikal, tiyatro gibi eğlence yerlerine bilet almak, uçaklarda yer ayırtmak elektronik beyinlerin yardımları ile kısa zamanda yapılabilir. İsteklerinizi ilettiğiniz görevli önündeki özel daktilonun tuşları üzerinde parmaklarınızı gezdirerek elektronik beyine baş vurmaktadır. Sonuç olarak önündeki ekranda sinemadaki yer numarası belirlemekte ve otomatik olarak da bilet verilmektedir.

Yeni doğan her gün elektronik beyinler yeni bir uygulama alanı getirmektedir. «Hastahanelerde elektronik beyinler elektroları ve beyin dalgalarını inceliyorlar; hastaların kalp, solunum, ısı ve kan basıncı gibi de ilişkileri kaydedilebiliyorlar. İşsizleri iş buluyorlar. Trafik ışıklarını idare ediyorlar» diye manşet atan gazete ve dergileri her zaman görmek mümkündür.

Elektronik beyinlerin müzik ve resim yaptıkları, yıldız falına baktıkları bilinmektedir. Son yıllarda hayat arkadaşı bulmak konusunda kazandıkları başarılar gittikçe yayılmaktadır; elektronik beyin kardeşi kardeşe eşleştirirse bile..

Elektronik beyinler sadece insanoğluna daha rahat bir hayat sağlamak için mi çalışıyorlar dersiniz? Bu soruya çeşitli düşünce guruplarının vereceği cevaplar epey farklı olacaktır. Çünkü her yeni buluş gibi elektronik beyinlerin de savaşı amaçlara uygulanmasını haklı gösterecek sebepler ileri sürmek, bunu savunmanın bir gereği olduğunu belirtmek mümkündür. Bu noktadan hareket etmiş olacaklarki, ABD silâhlı kuvvetlerinin kumandanları geleceğin savaşlarını tam otomatikleştirmek için bir «Elektronik Beyin Sistemleri Kumandanlığı» kurmuşlardır.

Bu sistemde, gözlem araçları ileri hatlardan topladıkları bilgileri elektronik beyinlere iletirler. Gelen sinyallerin sebepleri araştırılıp bulunur. Örneğin düşman tankları hücumla kalktı diyelim. Elektronik beyin hemen bunları imha etmek için gerekli topçu bataryalarını, mermileri seçer, nişan alır ve ateş eder. Aynı şekilde deniz ve hava kuvvetlerine de uygulanan bu sistem, tüfeğin icadından sonra bozulan mertliği tamamen ortadan kaldırmaktadır.

İyi mi? Kötü mü?

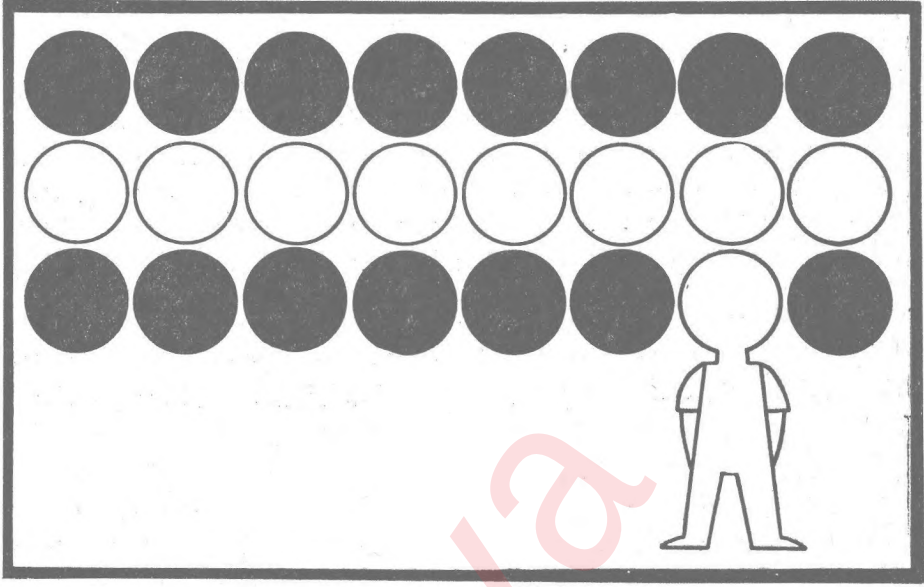
Şu anda toplumumuzda elektronik beyinlerin bireysel yaşantı özgürlükleri yıkacağı görüşü hakimdir. Çünkü ABD de olduğu gibi bir çok gelişmiş ülkede kredi kartı hesapları, sigorta ve banka hizmetleri elektronik beyinleştirilmekte, bireyler hakkında her türlü bilgiyi depolayan bilgi bankaları kurulmaktadır. Bu çalışmalara paralel olarak bilgi ve işlem hataları da yaygınlaşmaktadır. Bu tür hatalar yüzünden haksız yere işlerini kaybedenler, kredi alamayanlar, başları derde girenler gittikçe çoğalmaktadır.

Bir vatandaş, hakkında sözünü ettiğimiz bilgi bankalarına neler gittiğini nasıl bilebilir? Tatbiki bilemez. Belkide bu bilgilerden bazıları son derece özeldir. Meselâ bir ev almak için kredi veren bir kurum baş vurdunuz. Kurum da bilgi bankasından evliliğiniz sallantıda olduğunu öğrendi. Ne olacak? Gayet basit krediyi alamayacaksınız, çünkü boşanmaların ödeme dengesini etkilediğini bilmektedir krediyi verecek kurumun ilgilileri. Hakkınızda bilgiler böyle elden ele dolaşınca özel hayatınız da herkesin ağzına düştü demektir. Bilgi bankasının hakkınızda yaptığı yanlışlıkları kolay kolay düzeltmeyeceğinizden, değersiz kişiler lâyük olmadıkları mevkilere yükselirken

sizin gibi değerliler bir işe bile giremeyecektir.

İnsanoğlu çağlar boyu özgürlük için çarpışmıştır. 20. yüzyıl gibi medeni bir çağda elektronik beyinlerin neredeyse esiri olacağımızı ihtar eden tehlike çanları çalmaya başlamıştır. Eğer bir gün elektronik beyinlerle güçlendirilmiş devlet yönetimi gereğinden çok meraklı olursa? Eğer 75 kuruşluk gazeteye kadar her vatandaşın nerede, ne zaman, ne kadar para harcadığını tesbit edebilirse; her gün milyonlarca telefon konuşması şüphe uyandıracak belirli kelime ve sözlerin tesbit edilebileceği şekilde dinlenirse ortalık ünlü İngiliz yazarı George Orwell'in «1984» adını taşıyan romanından çok daha korkunç olur. Elektronik beyinlerin iyi veya kötü maksatlar için kullanılmasının geniş ölçüde bizlerin hayal gücüne dayandığını bir an bile aklımızdan çıkarmamalıyız.

Bütün bunlara rağmen elektronik beyinler dünyaya değişik bir açıdan bakabilme imkânını sağlamaktadırlar. Şöyleki: Karmaşık bir işlemi çözümlemek için elektronik beyine o işlem hakkında bilgi verilir. Sonuçta elektronik beyin bize bir çözüm yolu göstermekle kalmaz, aynı zamanda devamlı değişim halindeki karmaşık işlemlerin nasıl sonuçlandırıldığını da gösterir. Kısacası sebep ve sonuç ba-

ğintılarına daynan klâsik mekanist düşünür, elektronik beyinler sayesinde, yerini devamlı değişen ve bir çok sebebin birden değerlendirildiği dinamik düşünüşe bırakmıştır.

Eğitim ve Elektronik Beyin

Eğitim alanında elektronik beyinlerden sözlü, yazılı imtihanlar, sonuçların değerlendirilmesi, öğrenciler hakkında düzenli dosyaların değerlendirilmesi, öğrenciler hakkında düzenli dosyaların tutulması, belirli konuların öğretilmesi şeklinde yararlanılmaktadır. Hatırlanacağı üzere geçen yıllarda İstanbulumuzun daima inip çıkan vol

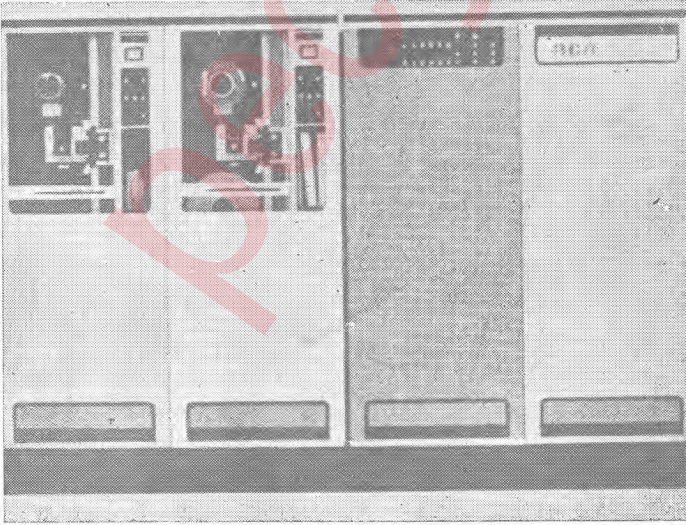
tajına alışamayan elektronik beyin üniversite öğrencilerini neredeyse galeyana getiriyordu. ABD voltaj dalgalanmalarına çare bulmuş olacak ki, burada bazı bölgelerin ilkokulları çevredeki üniversitelerin elektronik beyin merkezlerine bağlanmakta, minik yavrular önlerindeki özel daktilolarla çeşitli dersleri öğrenmekte ve gerektiğinde imtihan olmaktadır.

Öğrenci makinede ismini yazar yazmaz elektronik beyin hafıza ünitesindeki, öğrenci ile ilgili dosyayı bulmakta, önceki başarıları ve öğrenme hızı ile orantılı bir imtihan yapmaktadır. Öğretmenler, böylelikle her öğrenci hakkında

günlük bilgi sahibi olmakta, karneleri bile elektronik beyinler yazmaktadırlar. Öğretmen gene öğretmekte, elektronik beyinler öğretmenlere yardımcı olmaktadır.

Üniversite ve kolejlerde ise teorik olarak kavranılması güç dersler elektronik beyinlerle canlı bir biçime sokulmakta, öğrencinin konuyu kolaylıkla anlaması sağlan-

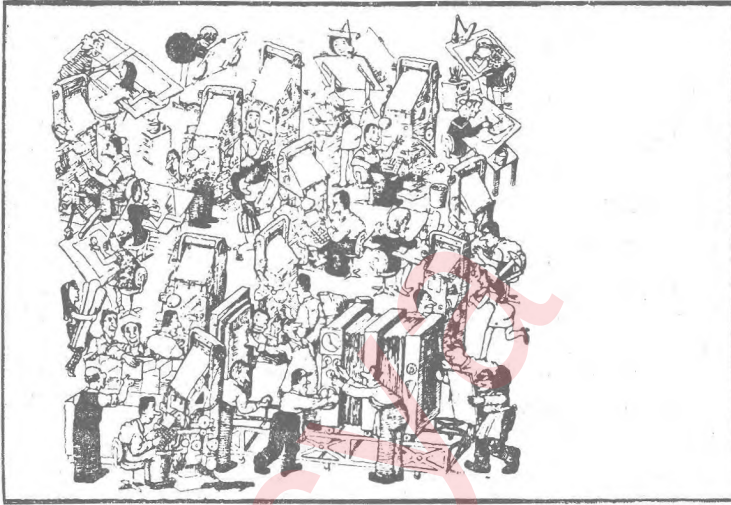

maktadır. Eğlenceli bir hava yaratmak için de dersler karşılıklı ko-

nuşmalar halinde düzenlenmektedir. Özel ekranlara bağlı ışık ka-

lemleri ile mühendislik çeşitli çözümler yapmakta, hataları elektronik beyin tarafından kendilerine bildirilmektedir.

yapılan en küçük bir hata parçaların birbirlerine uymamasına sebep olurdu. Elektronik beyinler bütün hesapları kısa zamanda yaparak

Bilim ve Teknikte Elektronik Beyin

Modern mimari ilerledikçe mimarların kendilerine verdikleri projeler inşaatçılara birer kabul olmaktadır. Örneğin her katın değişik açılarla dışarı doğru çıktığı, derinliği birbirinden pek az farklı pencerelerin oluşturduğu cam duvarlı ultra modern bir dev yapı düşünün. Bizim Karadenizli müteahhitlerin bile içinden çıkamayacakları bu inşaat için gerekli özellikleri tesbit etmek yüzbinlerce hesap yapılmasını zorunlu kılar. Eğer yeterli mühendis kadrosu kurulabilse bile

fabrikalara gerekli özellikleri bildirmektedirler.

Mimarlar inşa etmek istedikleri her yapının plânlarını elektronik beyinlerin özel ekranlarında çizmekte, yapının istenilen özellikleri ile çevre şartlarını da beyine vermektedirler. Çizilen plân taslakları ile istenilen şartları inceleyen elektronik beyin yapının en uygun şeklini belirtmektedir. Alınan sonuçlara göre projeler yeniden, en mükemmel şekilde mimar tarafından çizilmektedir. Bu şekilde pek çok ihtimal bir çırpıda incelenebildiğinden, insanın yaratıcı zekâsına

daha serbest uygulama alanları bulunmaktadır.

Günümüzde uçaklara da bu şekilde biçim verilmektedir. Işık kalem ile kanadın kesitini ekrana çizen mühendis tasarısını rüzgâr tünelinin ortamını yaratan elektronik beyinde denemekte ve en uygun şekle ulaşmaktadır. Tam istediğine erişince de bir düğmeye basarak şeklini çizdiği parçanın plânını elde edebilir. Daha sonra, elektronik beyin sözü geçen parçayı imal edecek makineyi yönetecek bir manyetik bant bile hazırlayabilir.

Elektronik beyinler deneyleme, analiz ve bulguların dökümünü yaparak fen bilimlerinde olduğu kadar toplumsal bilimlerde de yeni keşif ve buluşlara yol açmakta, yeni tezleri ispatlamaktadırlar. Bilim adamları elektronik beyinlerin inceleme yeteneklerinden akla gelen her konuda, domates bostanlarında hastalık yayılmasından tutun da erezyon önleyici tedbirlere kadar pek çok şekilde yararlanmaktadırlar. Elektronik beyinlerin kullanış alanlarını tek tek sıralamaya kalksak elinizde tutduğunuz bu dergi gibi yüzlercesini doldurmak gerekirdi.

Yakın bir gelecekte elektronik beyinleşmiş bireysellik bütün dünyayı kaplayacaktır. Yani seri imalât ismarlama maddelere tatbik edile-

cektir. Örneğin kayakçılık ve para kolleksiyonculuğundan mı hoşlanıyorsunuz. Haftalık derginiz, genel nitelikteki haberlerin yanı sıra ilgilendiğiniz konularına geniş yer verecektir. Fakat kapı komşunuzun aldığı aynı dergide aynı haberler olmayacaktır. Sadece onu ilgilendiren konular yer alacaktır.

Seri imalât yapan bir makinede şahsınız için dilediğiniz gibi bir halı dokutturabilir veya yüzlercesi bir arada biçilen kumaşlardan kendi ölçülerinize göre bir elbise diktirebilirsiniz. Açıklamak istediklerimizin örneklerini şu anda otomobil endüstrisinde görmek mümkündür.

Michigan'daki Oldsmobile fabrikasından çıkan yeni arabalardan hiç biri diğerine benzememektedir. Birinin motoru büyükse, diğerinki küçüktür; biri iki kapılı ise öbürü dört kapılıdır. Yapılan hesaplara göre, kişisel siparişler için bu fabrikada tam 61, 758, 733, 548, 151, 070, 414 adet değişik tipde otomobil yapılabilir. Okumasını pek beceremediğimiz bu sayıyı elektronik beyin 8 saatlik programlama çalışması sonunda, sadece 18 saniye içinde yapmıştır.

Belki bir gün trafik keşmekeşinden bıkan iş adamı işini, fabrikasını evinden yönetebilecektir. Bir evrak gerekince bir düğmeye

basacak ve elektronik beyin gerekli belgeyi dosyalardan bulup patronuna iletecektir. Bir düğmeye basmakla mektupların yazdırılacağı, otomatik olarak yerine gönderileceği günler pek uzakta değildir uzmanlara göre, sadece 10 yıl var önümüzde aşılması gereken.

Şimdi düşünün siz karar verin. Elektronik beyinlerin başardıkları işleri dikkate alarak onlara «kor-

kunç makineler» demek yerinde midir, değil midir? Harika aletler demek istiyoruz ama dilimiz varmıyor, çünkü belki yarın, belki yarından da yakın bir dönemde, önde gelen bilim adamlarının son yıllarda sık belirttikleri gibi, bilim ve teknik ipin ucunu kaçırmış da yarattığı aletlerin esiri olursa halimiz nice olur? Bilinmez, belki de daha iyi olur.

Nixon'un Tedbirleri

Ercan DÜLGEROĞLU

(Bursa Ticaret ve Sanayi
Odası Araştırma Uzmanı)

Birleşik Amerika Cumhurbaşkanı Richard Nixon bundan iki buçuk ay kadar önce Amerika'daki enflasyona, iktisadî durgunluğa karşı ve işsizliği önlemek için bazı mühim tedbirleri içine alan bir programı dünya kamuoyuna uygulamak üzere açıklamıştı. Bu tedbirleri tekrar hatırlayacak olursak; bazı noktaların memleketimizi dolaylı yoldan olsa bile önemli surette etkilemesi gerektiğini kolayca anlamış olacağız.

Başkan Nixon'un bu tedbirleri iki ana grupta toplanabilir. Birinci grupta Amerika'nın iç ekonomik durumunu ilgilendiren tedbirler ; ikinci grupta ise dünyayı ilgilendiren tedbirler bulunmaktadır. İç tedbirler meyanında;

- 1 — Ücretler, kira gelirleri ve fiyatlar 90 günlük bir süre için dondurulacak ve bu uygulamanın denetimini Hayat Pahalılığı Kanseyi yapacaktır.
- 2 — 1972 Bütçesinin giderleri 4,7 milyar dolar azaltılacaktır. Bu kısıntılar kamu kesiminde çalışan personelin % 25'inin işten çıkarılması, yapılacak zamların durdurulması, yabancı ülkelere yapılan yardımların % 10 oranında bir indirime tabi tutulması gibi tedbirlerle sağlanacaktır.
- 3 — Sınai yatırımlara yeni vergi indirimleri tatbik

edilecektir. Oto alımlarına uygulanmakta olan % 7 oranında ki taşıt alım vergisi kaldırılacak ve bu surette Amerikan ekonomisinde önemli bir yer tutan otomobil sektörünün üretim değerleri ve istihdamı geniş ölçüde arttırılmış olacaktır. Tüketicilerin satınalma güçleri yapılacak olan vergi indirimleriyle arttırılacaktır.

Dış tedbirler olarak;

- 1 — Doların altına çevrilme işlemi geçici olarak durdurulmuştur. Fakat doların altın karşısındaki paritesinde bir değişiklik yapılmamıştır.
- 2 — Vergiye tabi bütün ithal mallarına % 10 oranında geçici bir vergi zammı konulmuştur.

Yukarıda açıklanmış bulunan iç ve dış tedbirler çeşitli sebeplerle dayanılarak alınmıştır. İlk guruptaki tedbirlerin genel hedefi enflasyonun için için kemirdiği Amerikan ekonomisini durgunluktan kurtarıp sıhate kavuşturmak ve mevcut işsizlik problemini halletmektir. Uygulanmakta olan bu iç iktisadî tedbirler Amerikan ekonomisini canlandıramamış ve işsizliği önleyecek güçte olmamıştır.

Dış tedbirlere gelince genel hedefin biraz daha fazla etkileyici olduğu görülmektedir. Bir kere doların altın karşısındaki paritesinin sabit (1 ounce altın = 35 dolar) tutulmasının durdurulması İkinci Dünya Savaşı'nda uygulanmaya başlanmış olan uluslararası para sisteminin temelini meydana getiren Bretton Woods anlaşmalarının sonunu getirmektedir. Bu karar teknik yönden ele alınırsa doların dalgalı bir döviz haline geldiğini belirtmektedir. Doların dalgalanması demek ise Batı Dünyasının diğer bütün paralarının da dalgalanması demektir. Böyle bir durum ise uluslararası alanda ticaretin alt üst olmasına yol açacaktır. Amerikan döviz rezervleri ise dalgalanma sona erene kadar spekülatif (fırsatçı) dolar oyunlarının tehdidinden kendini kurtaracaktır. İkinci olarak ithal edilecek mallara % 10 oranında bir vergi konulmaktadır. Bu tedbirin Amerikan ekonomisine sağlayacağı yararlar şöyle sıralanabilir : (a) Açık vermekte olan Amerikan dış ticaret dengesi düzelecek, ödemeler dengesinde leh-te bir duruma geçilecek, (b) Dünya ticaretinin önemli kısmında mevcut olduğu Nixon tarafından ileri sürülen haksız döviz kurlarını düzeltmek, dolayısıyla diğer paraların (Alman Markı, Japon Yen'i gibi..) yeniden değerlendirilmesini sağlamak suretiyle Amerikanın ulusla-

rarası rekabette avantajlı duruma geçmesini bilecektir.

Yukarıda izah ettiğimiz genel durum karşısında Federal Almanya Maliye ve İktisat Bakanı Karl Schiller Uluslararası para sisteminde reform yapılmasını istemiş ve Alman ekonomisini Nixon'un açıkladığı tedbirlerin açabileceği kötü sonuçlardan korumak için elinden geleni yapacağını açıklamıştır.

Nixon tedbirlerini açıkladığı günlerde durumun muhakemesi memleketimiz menfaatleri açısından değerlendirilerek yapılmış ve yetkili ağızlar bu kararların Türkiye ekonomisini etkilemeyeceğini ve her türlü tedbirin alınacağını açıklamışlardı. Aradan iki buçuk ay kadar bir zaman geçtikten sonra,

Karl Schiller Alman ekonomisi için gerekli tedbirleri almış ve bu arada Türkiye'den işçi talebinin de erteleneceğini ilâve etmiştir. Bilindiği gibi Türkiye geçen on yıllık dönemde Almanya başta olmak üzere Batı Avrupa ülkelerine altı yüz binden fazla işçi ihraç etmiştir. Bu işçilerin ülkemize göndermiş olduğu dövizler ödemeler dengimizde çok müspet bir etki (1971 Ocak - Temmuz döneminde 234,3 milyon dolar) yaptığı gibi, işgücünün önemli kısmının yurt dışına gitmesi ülkedeki işsizlik sorununu da hafifletmişti. Almanya'nın bu kararı Türkiye'yi çok fazla etkisi altında bırakabilecektir. Yurt dışına işçi ihracı duracağı için içerdeki işsizliği massedebileceği yeni tedbirlere başvurulması gerekecektir.

Atatürk - Kültür ve Devrimler

Süleyman ARISOY
A. Ü. Dil ve Tarih -
Coğrafya Fakültesi
Öğretim Görevlisi

Atatürk her yıl onu anışımızda bize taze, dinamik, ulusal bir kan, canlılık getirmektedir.

Mutlulukla söylemek gerekirse son yıllarda düşünce, eylem ve sanat alanında Atatürkçülük konusunda onu anlatan, yorumlayan ve tüm kapıları bu inanca göre açma çabasını gösteren, yoğun, olumlu çalışmalar çoğalmıştır.

Bu hareketler yurdu Atatürk inanç ve bayrağı altında ulusal bir toplum halinde birleşmesine ve daha iyiye daha doğruya götürülmesinde büyük güç ve dayanak olacaktır.

I — ATATÜRKÇÜLÜK ÜLKÜSÜ :

Bugün Atatürkçülük çeşitli a-

çılardan farklılaşmaktadır. Bunun tümü üç yönde toplanabilir.

1 — Duygusal (Hissi) Atatürkçülük ;

Burada Atatürkçülük sadece bir duygu olarak eylemlere uygulanır. Atatürkçülüğün saptanmasında onu duygusal olarak ele alıp yetinmek noksan bir görüş olabilir.

2 — Akılcı, Bilimsel, Gerçekçi Atatürkçülük :

Tam anlamı ile Atatürkçülük budur. Çünkü bu metodlar, olumlu ölçü ve gerçeklerle Atatürkçülük bu günkü Türkiye'nin yaratılmasını sağlamıştır.

3 — Çıkarıcı Atatürkçülük;

Bu, kişilerin kendi farklı ve sapmış olan düşünce ve eylemlerinde topluma ve diğerlerine karşı kendilerini güçlü gösterebilme amacı ile Atatürkçülüğü bir kalkan olarak kullanmak isteyen ve gerçek Atatürkçülükle ilgisi olmayan görüştür.

II — KÜLTÜR DEVRİMİMİZ İÇİN ATATÜRK

Dünya uluslarının tarihinde onlara yeni bir dünya görüşü ve davranışı ile gelişme çağlarını açan kişiler vardır. Bunlar, gelişmeyi engelleyen geleneksel yaşantı içinde uyuşmuş, gerilemiş, tutucu ulusa, devrimcilikleri ile yeni toplumsal kuramları koyarak çağdaş gelişmelerini yaratırlar. Bu çabada devrimlerin yerleşmesi, yayılması, kökleşmesi şarttır.

Atatürk'te Anadolu Yarımadasındaki Türk Ulusu için böylesine yeni bir çağ açan ve devrimcilikle yeni bir dünya görüşü, yaşantısını yerleştiren yüce kişidir. Ancak, kuşkusuz söylemek gerekirse onun ölümünden sonra ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer alanlarda yerleşmeye başlatıldığı devrimle tam anlamı ile dinamik olarak sürdürülememiş ve yayılamamıştır. Toplum yaşantısı süreli olarak bir gelişme, değişme düzeni içindedir. Bunuda sağlayacak olan ulusta yer-

leşmiş olan dinamik devrimci ruhtur.

Devrimleri, geri kalmış, geleneklerine sıkı sıkıya bağlı bir ulusa benimsetmek güçtür. Türk ulusunun içinde yaşadığı coğrafi, ekonomik, sosyal ağır kuramlar ve koşullarla devrimcilik yavaşlamıştır. derken yöneticilerin, kanun koyucu, uygulayıcı ve koruyuculara bu alanda sorumluluk ve çok şeyler düştüğünü açıklamak gerekir.

Kültür alanında ilerici, devrimci kişiler ve kamusal kurumların bu açıdan görevleri ve ödevleride ancak onların devletçe her yönden desteklenmeleri ile sağlanabilir. Kültür desteğinden yoksun devrimler eğitilemez, yerleşemez, yayılamaz. Bunun çok iyi bilen ölümsüz Atatürk bu nedenle kültüre, kültür kurumlarına ve kişilerine büyük önem vermiş onları manevî ve maddi olarak desteklemiş ve öngörmüştür.

Öğretmenleri, öğreticileri ve kurumları ile futura ve geçim sıkıntısına düşmüş, itibarını yitirir olmuş ortamda kültür dinamizmi ve yayılması ile ancak gerçekleştirilecek devrimcilikten bahsedebilmek güçtür. Bu nedenle, başta kültür devrimi ile başlayacak olan devrimcilik zinciri baş halkasının diğerleri ile olan sıkı bağlantısını kurabilmek için onların muhtaç olduğu maddi ve manevî destek ve

itibarın Atatürk'ün yaptığı gibi tam anlamı ile sağlanması şarttır.

Herşeyin para ile ölçüldüğü ve sağlandığı ortamda geçim sıkıntısına düşmüş ve bu nedenle onbinin Almanya'ya işçi olarak gitmiş olan öğretmen, öğretici zümresinin bu kısır döndü içinde, sadece idealizmle yetinerek yetki, görev ve ödevlerini tam anlamı ile yerine getirmelerine kuşkusuz imkân görülemeyecektir.

Ücret, maaş ve hertürlü aynî ve maddi hakların yeni bir düzenle aslan paylarının dağıtıldığı ortamda öğretmen ve öğretilere minimal paylar ve haklar tanınması ile yetinilmiştir. Bu kısır döndü içinde bulunan kültür fonksiyonunda çabasını, gücünü kaybeder olmuştur.

III — ATATÜRK'ÜN EKONOMİK GÖRÜŞÜ

Siyasal, ekonomik sistemler ve rejimler genellikle önce bir fikir, görüş, felsefe olarak doğar sonra uygulama alanına dökülerek bir rejim, sistem halinde devlete uygulanır. Oysaki Atatürkçülük önce bir aksiyon, eylem olarak ortaya çıkmış ulusa, devlete uygulanmış sonra bu aksiyonu, görüşün ilkele-ri, prensipleri bir sistem, rejim olarak saptanmaya başlanmıştır.

Atatürkçülük çağımızda bir bakıma idealizm olarak yürütülmektedir.

Atatürk'ü çağımızda en iyi yorumlayanlardan biriside, Yakup Kadri Karaosmanoğludur. 1.8.1971 de yaptığı bir konuşmada (Atatürk ihtilâlcı değildi. O büyük bir reformcu idi. Atatürk görüşlerinin doktrinini yapmadı. Eğer yapsa idi o kalıplar içinde donarak kalırdık. Atatürk bu günkü -Karma Ekonominin o günkü görüşüne sahip kişi idi.) olarak yorumlamıştır.

Ulusal Kurtuluş Savaşının geçtiği yıllar ve ondan sonra ki çağların sosyal, yapısal ve ekonomik koşullarına göre Atatürk Karma Ekonominin daha çok devletçi ekonomisi politikasına yakın kişi idi. Bu nedenle onun kurduğu Devlet İktisadi Teşekkülleri Türkiye ekonomisinde çok sayıda arttırılmıştır. Atanın çok kısa süreli ömründe sayıca ve eylemce büyük işler, gelişmeler sağlanmıştır.

Denebilirki bugün Atatürk'ün kurduğu bu Devlet İktisadi Teşebbüs ve İşletmeleri kuruluşundaki amaçtan bir kısmı sapmış ve bu nedenle bunların reformist açıdan bir revizyona tabi tutularak tekrar ilk kuruluş ilkelerine döndürülme-leri için devletçe, düşünürlerce ve teknisyenlerce önerilerde bulunulmaktadır. Bu bir bakıma Atatürkçülüğün devletçi ekonomisi politikasına dönüş olacaktır.

Atatürkçülüğü ve onun ilkelelerini kullanırken o çağın ekonomik,

sosyal kültürel gerçekleri ve koşulları ile 1971 yılı Türkiyesini aynı paralellikte hala var olduğunu varsayımamak ve o ilkelere göre durumu yorumlayarak ihtiyaçları saptamak, aradan geçen ortalama elli yıllık oluşum ve gelişmeyi inkâr etmek demek olabilir.

Bu nedenle Atatürkçülük ilkelere oluşuma ve gelişime göre dinamik ve ilerici, olgunlaştırıcı olarak tasarımılamak gerekir.

IV — ÇÜLTÜREL SANAT'TA DEVRİMCİ ATATÜRK

Atatürk Türk Ulusunun çeşitli alanlarında muhtaç olduğu devrimleri tek, tek gerçekleştirmeye uğraşmıştır. Bunlardan biride Türk Sanatında gereksinli olan kültürel sanat devrimidir. Örneğin bu konuda Türk Musikisi örnek olarak gösterilebilir. Bir ulusa canlılık veren sanat dallarının başında musiki gelir. Oysaki Türk Musikisi genellikle insana yaşama, çalışma zevki veren, hareketten, neşe ve aktiviteden yoksun, ruhsal açıdan karamsarlık, çöküntü, ağırlık veren, statik, depressiv bir etki veren müzik haline gelmiştir.

Atatürk Türk Musikisinin yenileştirilmesi, reformasyonu için devletçe ve Kültür İşleri Bakanlığına bunun ele alınmasını işaret etmiştir. Ayrıca kamunun yani hal-

kında bu konuda zevk ve kültürünü yükseltecek **davaya** yardım etmesini istemiştir.

Ancak musiki alanında aşırı tutucu ve ard düşünceli olan bazı kişiler bu fikre karşı koymağa çabalamış ve Türk Musikisinde duyulan, işaret edilen bu reform ihtiyacını olumsuz olarak yorumlamışlardır.

O, yozlaşmış Türk Musikisinin yeni görüş, ölçü, kalıp ve zevklere göre değişikliğe uğramasını ve bunun benimsenmesini istemişti. Müfrit bazı müzikologlar Atatürk'ün Türk Musikisine karşıt olduğunu iddia ederler. Oysaki, reformu yapılmamış, estetik kurallara aykırı, ince, derin duygu ve anlatımdan yoksun, zevk ve duygusal özelliklerden uzak musikimizden şikâyetçi olan gerçek, aydın müzikologların ve müzik severlerin adedi günden güne okadar çok artmaktadır ki birgün, bu artışla Türk Musikisinin düştüğü uçurumdan kurtarmak isteyenler bile bundan bezeceklerdir denebilir.

V — KURTULUŞ, SİMGESİ ATATÜRK

Tek hayatını, varını, yoğunu özetle her şeyini yurdu ve ulusuna adayarak kıvanç ve kaderinide ulusu ile bölüşen Atatürk yaşantısı süresince, bir kez bile bu doğrultusun-

dan şaşmamıştır. Bu nedenle Atatürk çağımızda vatan sever olmak istiyenlerin tek simgesidir.

Atatürk çok yönlü bir prizmadır. Bir alanda değil, yaşadığı süreçte ele aldığı her konuda bütün düşünce ve eylemlerinde tek hareket noktası, amacı daima Türk Ulusu ve Yurdu olmuştur.

Türk dünyasında nereye bakar-

sanız, hangi konuya eğilirseniz temelinde daima bir Atatürkçülük ilkesi ve çıkış yolu ile karşılaşacaksınız. Çözümlememiş konularda ve engellerde Atatürkçülükten sapıldığı için bu çıkmaza düştüğü açıkça görülür.

Türk dünyası için uygar uluslar ortamına yükselme ve yetiştirme için tek çıkış yolu Atatürkçülüktür.

KISIM : II

Küçük Milletlerce, Geri Kalmış veya Sanayileşmiş olmalarına göre, Takip edilen farklı ticari Politika imkanları

(Geçen sayıdan devam)

Gerek geri kalmış bölgelerde, gerekse kalkınmış ülkelerde küçük milletler büyüklere tâbidirler. Bununla beraber, sanayileşmiş ve kalkınmakta olan küçük milletler aynı ticarî politikayı izlemezler. Zira ;

1. Sanayileşmiş küçük millet, ona rekabette belli bir serbesti imkânı bahşeden muhtelif bir ekonomiden faydalanmaktadır.

2. Büyük, küçük bütün geri kalmış memleketlerin ise ticarî politikalarını etkileyen mâli yardıma ihtiyaçları vardır.

Bu itibarla, küçük milletlerin ticaret politikasında iki durumun birbirinden tefrikinde zaruret vardır.

— Sanayileşmiş küçük milletlerin ticaret politikası

— Geri kalmış küçük milletlerin ticaret politikası

I — Sanayileşmiş küçük milletlerin ticaret politikası

Burada evvelâ, sanayileşmiş küçük milletlerin çok geniş bir ekonomik çevreden nasıl istifade edebildiklerini ve sonra da, geniş bir sahada ekonomilerinin eriyip kaybolmalarına mani olmak için kendilerini nasıl koruyabildiklerini izaha çalışacağız. Ayrıca sanayileşmiş küçük milletlerin ticaret politikalarının kendi mübadeleleri üzerindeki tesirleri üzerinde duracağız.

A — Çok geniş bir ekonomik çevrenin araştırılması imkânları; sanayileşmiş küçük milletler, beynelmilel ticarette, küçüklüklerinden neş'et eden geçici bazı güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Meselâ, beynelmilel mübadeleler sayesinde, İsviçre endüstrisinin birçok branşlarının büyük partiler halinde, seri istihsal ekonomisinden faydalandıkları inkâr edilemez. Fakat, basit beynelmilel ticaretteki oyunların birçok tesadüfleri ihtiva ettiği de kabul olunmalıdır. Bu itibarla, küçük milletlerin, milli hudutlar dışındaki ticari pozisyonunu kuvvetlendirmek için kendine has bazı formüller araması gerekmektedir. Bu gaye ile de küçük milletler az veya çok kuvvetli bir tarzda daha geniş ekonomik bir çevreye dahil olmak için birçok tedbirlere başvuracaktır. Burada sadece müsbet olarak tahakkuk etmiş üç imkân üzerinde duracağız :

— CEE misali ile Müşterek Pazar;

— AELE misali ile Serbest Mübadele Bölgesi;

— GATT misali ile de beynelmilel mahiyette çok taraflı anlaşmalar.

İlk iki formül bölgecilik tedbirleri olarak adlandırılan hususa tekbül etmektedir. Halbuki üçüncüsü

çok daha geniş bir karakter taşımaktadır.

1. Müşterek Pazar : Müşterek Pazar ile çok daha geniş bir ekonomik işbirliği şekli ile karşılaşilmektedir. Burada sadece, ekonomik ve basit bir gümrük birliği bahis konusu değildir.

Ayrıca müşterek dış gümrük tarifesi, fertlerin serbest yerleşmesi, mal ve sermaye hareketi, ortaklık organlarının idaresi altında ekonomik ve sosyal politakların birleştirilmesi gibi gayeler de istihdaf edilmektedir.

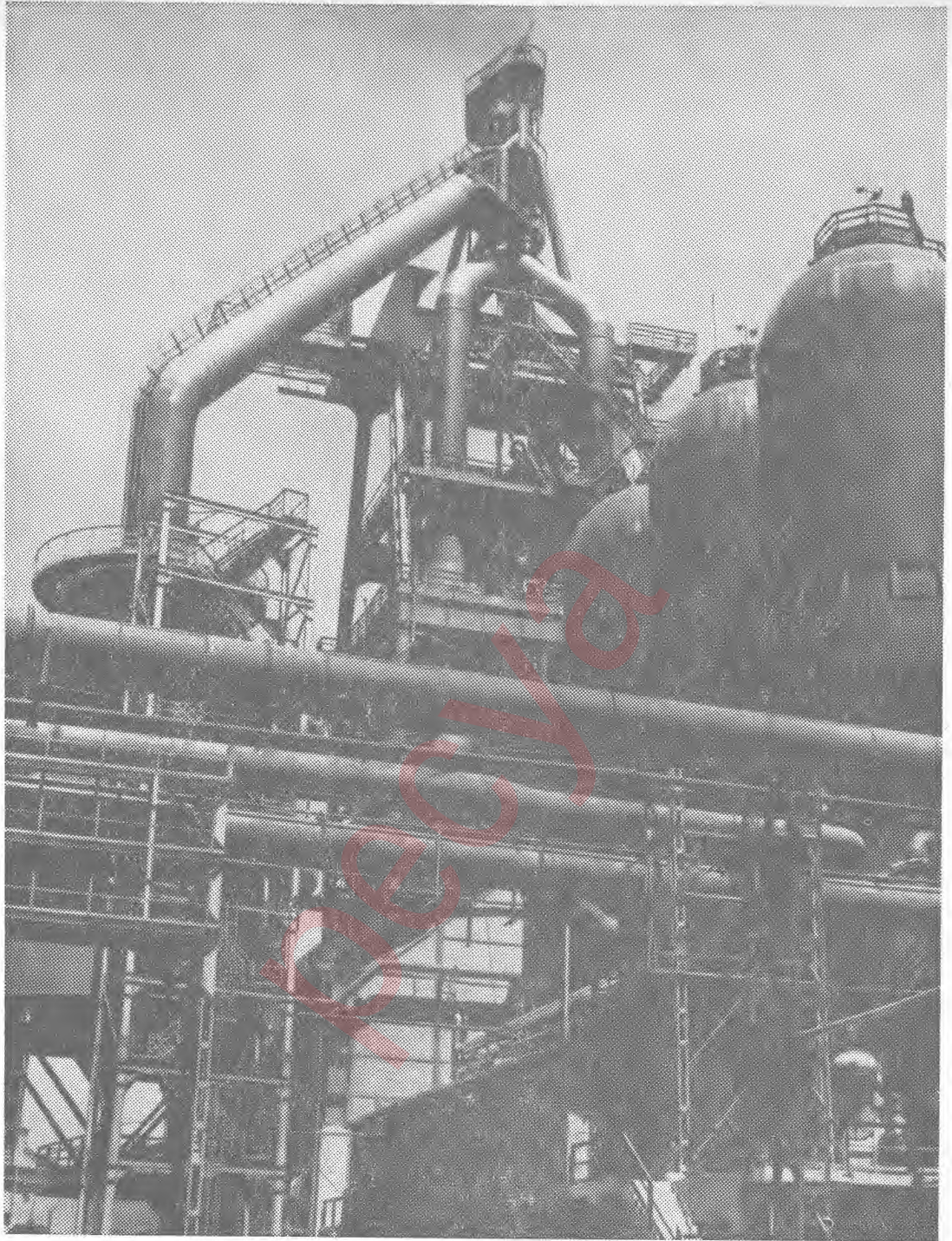
Müşterek pazarla olan münasebette, Lüksemburg'un durumu mânîdardır. 1921 de Belçika - Lüksemburg ekonomik birliğini ihdas eden ve 1944 de Benelûx'e dahil olan bu küçük milletin, 1957 de Avrupa Müşterek Pazarına iştirake karar vermekle de daha geniş ekonomik bir çevreye girme maksadını açıkca ifade etmiştir. Lüksemburg'un; sınai istihsalinin % 90 nı ihraç ve gıda maddeleri dışında, istihlâk mallarının % 80 ni ithal ettiği hatırlanacak olursa, bu ülkenin bu istikamete yönelmesinin gayesi daha açıkca anlaşılmış olacaktır. Böylece bu Devlet, 320.000 müstehlik yerine 180 milyonluk bir müstehlik piyasasına iştirâk etmiş bulunmaktadır.

(Devamı gelecek sayıda)

asabî ağrılara karşı...

...GRİPİN, soğuk algınlığından ileri gelen vücut ağrılarına, asabî ağrılara karşı faydalıdır. GRİPİN, baş, diş, adale, sinir, lumbago, romatizma ve siyatik ağrılarını teskin eder. GRİPİN, grip ve nezle başlangıcında bir çok fenalıkları önler. GRİPİN, 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir.

TÜRKİYE DEMİR VE ÇELİK İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

K A R A B Ü K

— HER ÇEŞİT HADDE MAMULÜ — KOK YAN ÜRÜNLERİ — PİK - ÇELİK ve METAL SANAYİİ
(50 Tona kadar tek parça döküm) — ÇELİK KONSTRÜKSİYON İŞLERİ Proje - İmalât Montaj ve
Mühendislik hizmetleri emrinizdedir.

Telgraf : DEMİRÇELİK - KARABÜK

Fabrika Santrali : 511, 646, 744, 770, 4, 5, 6

Yenişehir Santrali : 9 10 128 129 1 2 3

TELEX

D. Ç. KARABÜK 2

DECE 107 İSTANBUL

**Otomatik
Aygaz Termosifonu**

**kullanışlıdır
ekonomiktir
güvenlidir
garantilidir.**

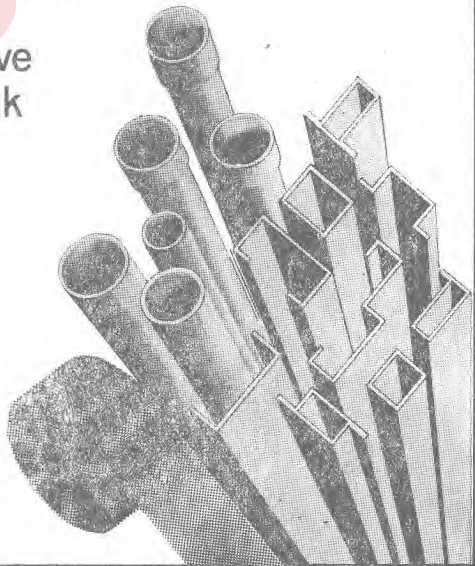

Borusan mamulleri dış pazarlarda

1971 de 6 yabancı
ülkede bütün Avrupa
mamulleri ile
boy ölçüştük ve
başarı kazandık

BŞ BORUSAN
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası

ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. : 23 22 10

Mz. : 44 30 40

11

St

MUAYYEN ZAMANLARDAKİ
SANCILARDA

OPON

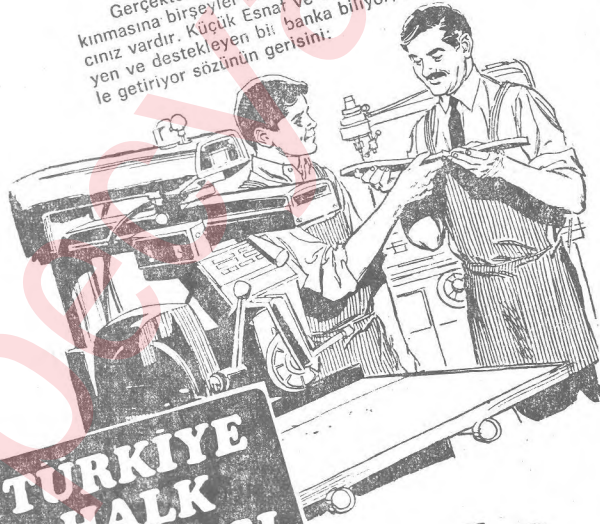

OPON, baş, diş, adale, sinir, lumbago, romatizma ağrılarına karşı ve bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır ● **OPON**, günde altı tablet alınabilir

Ustanın Çırağına Öğüdü

Delta Reklamcılık

"İş sahibi olmak için işi bilmek yetmez..
Gerçekten de öyle.. Hem kendinize, hem de yurt kal-
kınmasına birşeyler katmak için, iş yapacak krediye ihtiya-
cınız vardır. Küçük Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kurumu'na
yeni ve destekleyen bir banka biliyor, usta.. Onun için söy-
le getiriyor sözünün gerisini:

**TÜRKİYE
HALK
BANKASI**

ile işbirliği yap

(Basın : 60175 A - 20361)

UCUZ TESİSAT TELİ ALARAK PAHALI BİR HATA İŞLEMİYİNİZ

Elektrik kontağından çıkan pek çok yangına Türk Standardlarına uymayan tesisat telleri sebep olmaktadır.

KAVEL tesisat tellerinde Türk Standardları gereğince iletken olarak elektrolitik bakır tel, yalıtkan olarak da yüksek vasıflı P.V.C. kullanılmaktadır. KAVEL'i diğer bir çok tesisat telinden ayıran bu iki önemli özelliğidir.

Alacağınız dairenin elektrik tesisatında veya kendi inşaatınızda Türk Standardlarına uygun KAVEL tesisat tellerinin kullanılmış olmasına bilhassa dikkat ediniz.

KAVEL tesisat telleri
Türk Standardları Enstitüsünün garanti
işaretini taşır.

®

Genel Satıcıları

Burla Biraderler ve Şsi. | Beko Ticaret A.Ş.
Hezaren Cad. 61-63 | İstiklâl Cad. 349
Karaköy, İstanbul 45 52 00 | Beyoğlu, İstanbul 49 00 39

**DÜNYADA
EN ÇOK SATILAN
ÇAMAŞIR MAKİNASI
ELEKTRİK SÜPÜRGESİ**

MATAŞ TİCARET A. Ş.
Halaskârgazi Cad. 133 Pangaltı - İstanbul Tel: 46 20 75

7/12068

(Moran Reklâm: 3215)

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

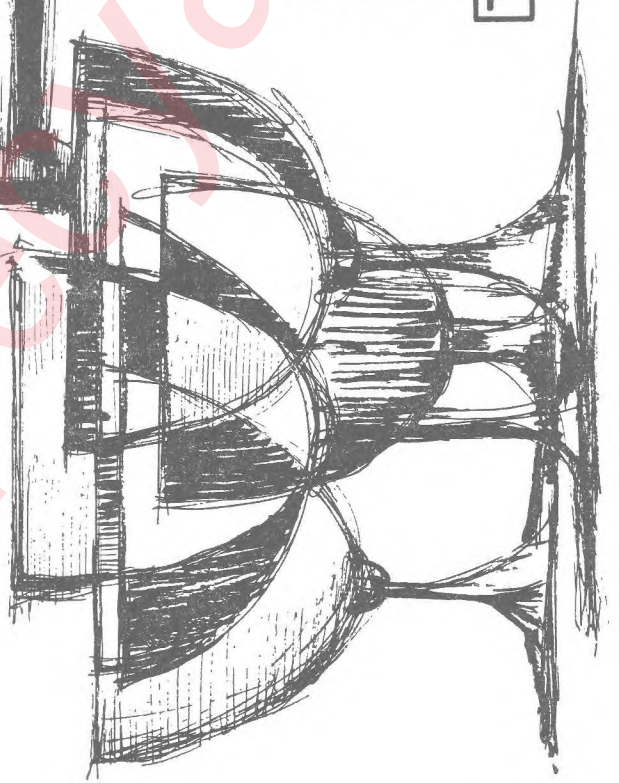

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

**HOS
BOL**

**ŞARAP
SANAYİİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE
TEKEL
SUNAR**

(Basım: 60697)